

Zábavná Čítanka.

Sošit 8.

Štvrté prikázanie Božie:

Cti otca svojho i matku svoju

v piatich obrázkoch zo skutočného života.

Podáva

Fr. Urbánek.

Číslo podielových kníh 101.

Nákladom Spolku sv. Adalberta (Vojtechā)

V TRNAVE (Nagyszombat). 1909.

Nihil obstat.

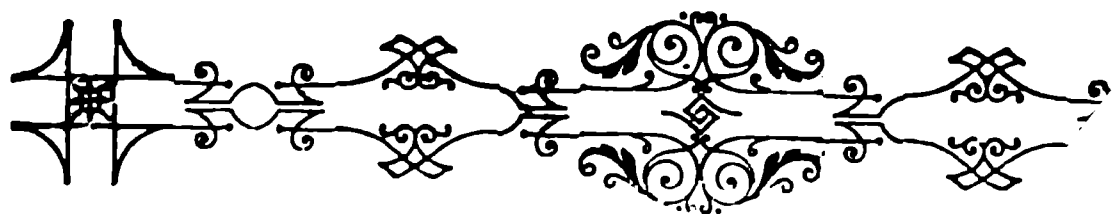
Dr. Joannes Michálek,
Censor.

No 8317/1908.

Imprimatur.

Strigonii, die 11. Januarii

Ludovicus Rajner,
Eppus, Vicarius gener.

Otcovo požehnanie.

Roku 1895 navštívila naše pekné Po-važie veľká rana, bo krupobitie zničilo bohatú úrodu v mnohých obciach okolo Beckova. V samom Beckove najväčšiu škodu utrpel záhradník Hrebíček, ktorý si z kusa prenajatej role krásnu záhradu spravil a zeleninu v nej pestovanú v Trenčíne i v Trenčianskych Tepliciach za dobrú cenu vše predal a tak svoju osemčlenovú rodinu živil. Záhradník so ženou boli veľmi statoční, usilovní a skromní ľudia. Arendu voždy na čas zaplatili a každý rok niekoľko zlatých na výchovu detí odložili.

Jožko, najstarší syn, vyvolil si stav učiteľský. Bol nadaný a usilovný, tak že už ako žiak dával hodiny druhým slabším žiakom, čím sa takmer sám na štúdiach vydržieval.

Druhého syna, Ivana, dali do učenia k známemu knihárovi do Trenčína a tretí,

Janko, pomáhal rodičom pri záhradníctve, ktorý svojou usilovnosťou ukazoval sa byť zdarným nástupcom príčinlivého otca.

Troje dievčeniec chodilo do školy, v prázdnych však hodinách pridržovala ich matka ku každej, ich sile primeranej domácej a záhradnej práci.

Zásadou života tejto rodiny bola bohabojnosť, statočnosť a usilovnosť. Týmto smerom vychovávali i svoje deti.

Šťastných týchto ľudí zastihlo razom veľké nešťastie. Žena záhradníkova ťažko onemocnela a o pár dní vyprevádzal ju, túto šlechetnú dobrú matku, skormútený muž s plačúcimi deťmi do hrobu.

Bola to zaiste hrozná rana pre statočnú rodinu, ktorá po smrti dobrej matky cítila sa osiralou, opustenou. Otec, pozerajúc na uplakané deti, rozžialený tvrdil, že väčšie nešťastie nemohlo ich stihnúť nad toto.

No nešťastie zriedka chodí samo, obyčajne jedno sledí za druhým. A tak bolo i u Hrebíčkov. O niekoľko mesiacov po odumretí vernej ženy a drahej matky postihlo rodinu záhradníkovu druhé nešťastie, a síce horespomenuté krupobitie, ktoré ich

v najväčšom poriadku udržovanú záhradu navnivoč uviedlo a celú rodinu o výživu pripravilo. Úbohý záhradník div že si nezúfal, nevediac, čo počať, čím árendu vyplatiť a ako deti vyživiť. Malou úsporou ťažko zaokryl výdavok na nemoc a pohrab nebožky.

Silná dôvera v Boha vytrhla ho zo zúfalstva a poskytla novú chuť a silu k práci. Záhradu nanovo vysadil, čím sa ešte dalo, pri čom mu pilné deti s chuťou pomáhaly.

Vzdor všetkému namáhaniu vtiahla do domu záhradníka krutá bieda a čo denný hosť zasadla si zavrch stola. Citlivý otec so slzami v očiach hľadel na hladné deti a srdce mu krvácalo pri myšlienke, že dnes poslednú skyvu chleba rozdelil medzi ne a čo im dá zajtra, v nedeľu. Sadol za stôl, oprel starosťami obťaženu hlavu o mozoľovitú ruku a rozmýšľal.

Zrazu zahrčí vo dvore vozík, zastane predo dvermi a zvedavé deti sotva že vykukly, kto by to bol, vykriky radostne: »Jožko! Jožko!«

Jožko, skočiac dolu, vybozkával milovaného otca, brata, sestry a s ním došlého

gazdu predstavil ako rychtára obce, v ktorej bol učiteľom. Nato vyskočil zase do vozíka, s usmíatou tvárou podávajúc natešeným deťom rozličné balíky, košíky a vrecúška, ktoré doviezol. »Ach, plný košík vajíčok«, zajasala Helenka, trinásťročná gazdinká, »to môžem zase dačo lepšieho tatičkovi uvariť.« — »Tu je slanina, skoro pol pôlta«, volal s radosťou Janko. — »Tu zase hrach, šošovica, fazuľa, suché ovocie, káva, cukor, ryža, koláče!« radosťou rozjarené deti vykrikovaly dľa toho, čo im Jožko s vozíka podával, skladajúc to na stôl pred milovaného otca. Otec ako vo snách pozeral raz na deti, raz na rychtára, ktorý sa tešil z radosti detí. Keď Jožko složil pol vreca múky a vrece plné bochníkov čerstvo pečeného chleba s voza, prišiel i on za otcom do izby.

Otec zavolať: »Bože môj dobrý, komuže mám ďakovať za toto dobrodenie?«

»Pánu Bohu, že vám dal takého dobrého syna, ako je náš pán učiteľ«, odvetil rychtár. »On, ako viete, je u nás na strave; príležitostne zdôveril sa mojej žene, že nemá dňom-nocou pokoja, rozmýšľajúc, ako

by vám z biedy pomohol. Mne sa páčila táto láska synovská, spojená so starosťou o vás — veď je to dnešného času zriedkavý prípad — i ponúkol som sa pánu učiteľovi zásobu, ktorú dľa rady a pomoci mojej ženy zaopatril, sem doviezť. A nebanujem, lebo mám aspoň príležitosť šlechetného otca nášho milovaného pána učiteľa poznať a presvedčiť sa, že šlechetná ratolesť môže len zo šlechetného pňa vyhnať a vyrásť. Tešte sa pospolu za pár hodín, ja si idem trochu Beckov obzreť a potom pôjdeme, pán učiteľ, nazpäť, aby nás noc nezastihla. — S Bohom!« .

U záhradníkov bolo veselo. Dobrí títo ľudia tešili sa pospolu a len žiaľna spomienka na ztratu milovanej matky strpčovala im túto blaženú chvíľu. Jožko, dobrý syn, sľuboval otcovi, že im bude takto pomáhať, kýmkoľvek záhrada nebude zase v takom poriadku, aby z nej celá rodina statočne vyžiť mohla. »Ja pre svoju osobu nepotrebujem veľa a teším sa, že vám svojou úsporou pomôcť môžem. — A preto nestarajte sa už viac, tatičko drahý, Pán Boh nám všetkým pomôže.«

»Pravdu máš, syn môj dobrý«, riekol otec, »kde je bieda najväčšia, tam je pomoc Božia najbližšia.«

*

Bol krásny podzimný deň, keď Jožko, syn záhradníkov, ako šťastný mladoženich, viedol svoju milú, slečnu Marišku Jablonických, dcéru zámožného statkára, do chrámu Božieho, aby tam sviatosťou stavu manželského do smrti spojení boli. Jediný pohľad na mladú nevestu v skvoste jej nevinného panenstva dostačí k slávnostnej nálade tohoto dňa. Je to dievča nežnej krásy, týkajúcej sa tela i ducha. Starý záhradník, červenolíci starček, s bielymi vlasmi, s úľubou pozerá raz na šťastný párik, raz na svoje tri dcéry, ktoré ako družičky zúčastnily sa svadobného sprievodu.

Pred desiatimi rokmi nebolo by sa nikomu u záhradníkov snívalo, že sa celá rodinka takejto radosti dožije.

A akože prišiel Jožko k tomuto šťastiu? Riadením Božím. Milostivý Pán Boh mu ho doprial, ako odmenu za zachovávanie štvrtého Božieho prikázania, v ktorom sám

hovorí: »Cti otca svojho i matku svoju, aby sa ti dobre vodilo na zemi «

Jožko bol šesť rokov podučiteľom a štyri roky riadnym učiteľom v Jabloniciach. Každú minútku času vedel využiť na prácu, ktorá mu osoh niesla. Nielen že dával priváta, učil hudbu, ale ešte i písaval ako dopisovateľ (korrešpodent) tamejšej dielne.

Sám žil veľmi skromne, uspokojac sa s tým najpotrebnejším, a to len preto, aby čím lepšie mohol podporiť svojho otca a tak poskytnúť mu úľavy v práci i starosti. Druhí mladí ľudia sotva sa dočkať môžu samostatnosti, aby sa čím skôr oženili. Jožko však, držiac si za svätú povinnosť otca podporovať, vzal si k sebe sestru za gazdinú a žil za viac rokov v najväčšej skromnosti a utiahnutosti.

Keď mu sestra dohovárala, že by si mal niečo lepšieho dopriať, hovorieval: »Dokiaľ náš dobrý otec žije a vy sestry ste nie zaopatrené, patrí všetko, čo zgazdovať môžem, jemu a vám.«

Školu mal voždy v najlepšom poriadku, deti ľnuly k nemu s úprimnou láskou, tak že celá obec si ho obľúbila a kde mohla,

podporila, vyznamenala. Prístup mal do najlepších domov obyvateľkyn, z ktorých si aj spoločnicu života vybral. On by sa ešte snáď ani nebol ženil, ale otec, žijúc už zase v lepších pomeroch, žiadal si, aby sa Jožko oženil.

Dobrý syn mu to urobil po vôli a nazižívajúc v manželstve za príkladom rodičov svojich bohabojne, statočne, šťastne: bol opravdivou radosťou prácami a starosťami zošlého otca, ktorý práve sedemdesiaty rok dovŕšil.

*

Ostrý, studený severák hvižďal stráňami hôr, smetajúc so striech ľahký, čerstvo napa-daný sňah v divú chumelicu.

Bez dôležitej príčiny veru nikto nevy-liezol z teplej izby. A predsa kráča cestou z Beckova do Jabloníc štíhla ženská, zahalená v teplý plášť. Je to Helenka, sestra Jožkova, o ktorom došla zvesť, že je ťažko nemocný. — Úbohá Helenka vydala sa okamžite na cestu, nedbajúc na fujavicu a sňah. Myšlienka, že jej dobrý, milovaný brat, u ktorého za viac rokov bola gazdinou,

trpí, bola pre ňu hrozná. Ako len mohla, ponáhľala sa ho čím skôr vidieť, pomôcť a potešiť. Jej tvár, ktorej bývalá sviežosť zmizla behom desiatich rokov od svadby bratovej, bola bledá a uplakaná.

Jožko veľkou námahou sa presilil a trpel na pľúca, za dlhší čas postonávajúc, až teraz hrozné chrlenie krvi div koniec jeho životu neurobilo.

Zostrašená vošla Helenka do izby k nezdravému, ktorý ju túžobne čakal. Mdlým pohľadom pozrel Jožko na ňu, na milovanú ženu a na päťoro plačúcich detí. Ačpráve bol, ako muž vzdelaný a dobrý kresťan, dostatočne pripravený pobrať sa za hlasom Božím do večnosti: predsa ho, ako dobrého muža a starostlivého otca, svierala úzkosť, ako opustí túto svoju milovanú rodinku.

Sestra, ktorá za toľké roky bývala s ním jedno srdce, jedna myšlienka, porozumela úzkosti jeho, čítala mu ju z tvári. Helenka držala sa pred nezdravým zmužile, premáhajúc všemožne svoj žiaľ, no vzdor tomu sa nevedela slzám ubrániť.

Prišiel lekár, prezrel nezdravého a potešil ho i rodinu. Keď odchádzal, išla ho

Helenka odprevadiť, aby sa ho mohla spýtať, čo súdi o nezdravom bratovi.

Lekár riekol: »Vám poviem pravdu, slečna. Jeho pľúca sú také slabé, že sa chrlenie krvi môže opakovať, a to by urobilo koniec jeho životu.«

»Ach, to Pán Boh predsa len nedopustí; veď akože by sa splnila pravda slova Božieho v štvrtom prikázaní Božom tak zrejme vyslovená?« riekla dobrá sestra a plačom uľavila stiesnenému srdcu.

Uplakaná nemohla nazpäť k bratovi, znepokojila by ho. Išla do kostola a tam pred hlavným oltárom vrhla sa na kolena, ruky spínajúc, prosila bez slov Všemohúceho o uzdravenie milovaného brata.

Spomínala si v tichosti všetky skutky Jožkovej lásky celej rodine preukázané. Pripomínala i nebohého otca, ako na smrteľnej posteli dobrého syna Jožka požehnával, ba posledný vzdych jeho bol vzdych prosby na Boha za neho, ktorý teraz sám v najkrajšom kvete žitia so smrťou zápasí. »Ó, Bože, smiluj sa nad nami a odvráť toto hrozné nešťastie od nás! Pomni, ó Pane, jak potrebný je chudák nezdravý

svojej rodine a zachovaj nám ho naďalej. Ty mocný Bože, ktorého jediné pokynutie vstave je nové svety stvoriť, tým skôr môžeš nezdravému zdravie prinavrátiť. Ó, vyslyš hlas prosby mojej, smiluj sa nad nami!«

Vstala a sotruc slzy s očí, pospiechala, uspokojená dôverou v pomoc Božiu, k bratovi.

Brat tichúčko, pokojne ležal.

Helenka naklonila sa k nemocnému, tešiaca ho, že ho už viac neopustí, že ostane v jeho dome na výpomoc v práci. Rozpráva mu o budúcnosti, ako si zase všetko krásne a milo zariadia celú domácnosť, ako budú spolu jeho dobré deti vychovávať atď.

Jožko ju počúva pokojne, jeho myseľ začína ožívať novou nádejou, že by to ozaj všetko tak mohlo byť, keby ho Otec nebeský uzdravil. Nová nádej vzkriesila v ňom iskru nového života. Chrlenie krvi sa viac neopakovalo a on prichádzal pomaličky znovu k sile. — Je pravda, že si ešte hodných pár týždňov poležal, ale konečne sa predsa zotavil a úrad znovu zastával. — Úradoval

ešte pekných pár rokov a deň jeho päťadvadsaťročného účinkovania zasvätila celá obec krásnou slávnosťou. V chráme prosili Pána Boha, aby ich milovanému učiteľovi popriať ráčil zdravia, sily a pomoci v jeho ďalšom účinkovaní, že by i päťdesiatročné jubileum jeho blahodarného učiteľského pôsobenia svätiť mohli.

*

Jožko bol šťastný muž a šťastný otec.

Pravá pobožnosť, pokora, dobrosrdečnosť, obetivá láska a šlechetnosť duše, ako i neunavná príčinnivosť boly ctnosti jeho dobrej, tichej ženy, ktorá mu bola či dobrou radou, či pomocou, či potechou vždy po ruke. — Na Jožkovi vyplnily sa slová Písma svätého: »Šťastný muž, ktorý má dobrú ženu, lebo roky jeho sa zdvojnásobia. Ona bude bohabojnému pridelená a bude mu odmenou za jeho dobré skutky.«

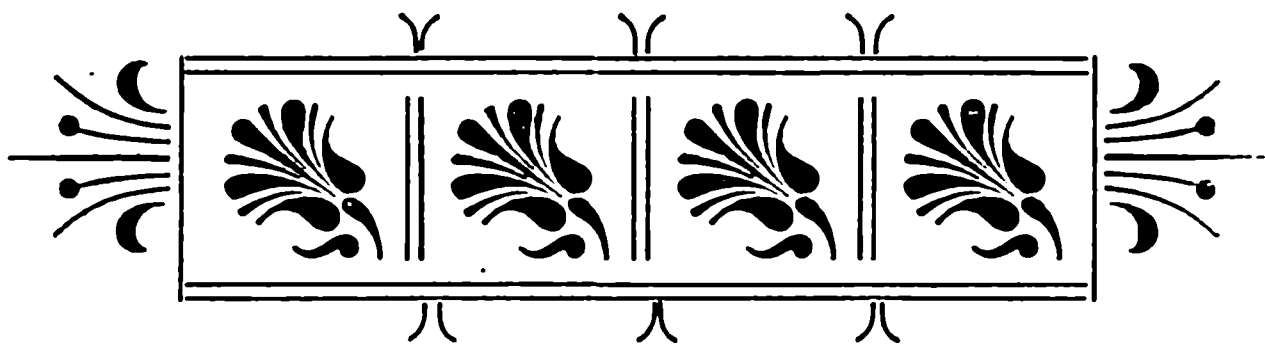
Jožkovou najväčšou radosťou boly jeho deti, ktoré bohabojne vychovával. — Boly to pekné, milé a dobré deti. — Dvoje si z nich ešte ako nemluvňatá Pán Boh za anjelikov k sebe povolal a ostatné tri

svojím chovaním sľubovali byť tiež raz podporou rodičov, ako aj ich dobrý otec bol.

A tak sa v tejto rodine vyplnilo slovo Božie: »Kto ctí otca svojho i matku svoju, bude dlho žiť a dobre sa mu povedie na zemi.«

Kto ctí otca svojho, dožije sa radosti na deťoch svojich, lebo požehnanie otcovo upevňuje domy detí.

Živé pokladnice.

Cestoval som raz naším utešeným Po-
važím dráhou od Žiliny po Púchov v krás-
nom jarnom čase.

A hoci som častejšie túto cestu konal,
bola mi ona vždy milou, príjemnou, bo
nevyčerpatelné krásy prírody poskytovaly
mi vždy nejaké nové zjavy, ktorými sa
duch môj zabavil, že mi cesta prešla
veľmi rýchlo. Vstúpiac do vozňa, prvou
mojou snahou bolo dostať sa k obloku

I teraz podarilo sa mi miesto zaujať
pri okne vozňa druhej triedy. — Nestarajúc
sa o spolucestovateľov, ktorými sa v oka-
mžení vozeň naplnil, hľadel som von oknom
do svobodna, zaoberajúc sa v duchu uda-
lostami, odohranými v dávnej minulosti na
tom zemskom raji krásy.

Z môjho tichého dumania vyrušil ma
razom piskľavý hlas môjho protisúseda,

ktorý sa pred svojimi priateľmi a známymi vystatoval so svojím bohatstvom, rozprával o zariadení svojich troch majerov, o páleniciach, o dobytku, o koňoch, o uložení kapitálov, o sporiteľniach, o burse atď.

Jeho priatelia ho poslúchali s otvorenými ústami, ani čo by im bol sväté Písmo vykladal, až konečne jeden z nich nadšene zvolá: »Ale, pane, vy ste týmto spôsobom nový Krósus.«

»Veru, veru«, dosviedčali ostatní.

»Moja existencia je zabezpečená, že môžem so ženou skvostne žiť a dopriať si všetko dobré, príjemné, čo len život poskytnúť môže«, nadúval sa boháč, muž asi štyridsať rokov počítajúci, ktorého majetnosť i celý zovňajšok prezradzoval. Jeho odev bol najlepší a snáď i najdrahší zpočiatku medzi oblekov všetkých, v tom vozni cestujúcich. Cez prse mu visela ťažká, zlatá reťaz, na ktorej mal zlaté, drahokameňmi vykladané hodinky, na ktoré každú chvíľu pozeral, dávajúc ich k samým očiam hodne vysoko, aby ich všetci videli. Ruky sa mu len tak ožiarovaly prsteňmi brilliantovými obťažene.

»A jak veľkú ráčite mať rodinu?« pýta sa jeden z jeho horlivých poslucháčov. »Hoj-jej, rodiny mám na všetkých stranách sveta. To je všestranne známo, že keď sa človeku dobre vodí, že má rodiny dosť. I ko mne sa každý hlási, vyhľadávajúc a dokazujúc svoju pokrevnosť ešte od Adama, Abraháma a Mojžiša, ale ja na tú žobrotu ohľadu neberiem. To by som ja bol skoro hotový s mojím majetkom, keby som sa mal so všetkými pokrevnými rodinkovať«, odvetil moderný Krósus, vypínajúc sa pritom ani páv.

Medzi obecenstvom vozňa jeden-druhý pološeptom poznamenal:

»Peňazí dosť, ale citu málo.« — »Kde je bohatstvo, tam niet srdca.« — »Každý boháč len sám sebe praje« atď.

»Ja som nemienil slovom »rodiny« pokrevnosť, ale som bol taký smelý spýtať sa, koľko ráčite mať dietok?« pokračoval zvedavý posluchač.

»Detí nemám, ani ich už mať nebudem; obava pred touto pliagou je u nás vylúčená«, odpovedal boháč, ale tvárou jeho preletel pri slovách týchto tmavý mrak nevole.

»To ste vy, pane môj, pri všetkom vašom majetku a vašom bohatstve chudobný boháč«, ozval sa obstarný, v kúte vozňa sediaci, naoko nepatrný muž.

Pozornosť cestujúcich obrátila sa na smelca, ktorý sa opovážil takýmto prívetom osloviť bohatého pána. Ten sa však nedal mýliť a pokračoval: »Vaše peniaze, majery, kaštiele, zlato, striebro je bohatstvo mŕtve, nestále, pomíňajúce, ktoré tiahne síce za sebou priateľov, ale samo sebou neblaží, neuspokojuje človeka, lež zapríčiňuje mu mnohé ťažké starosti a nepokoj duše. — To som ja, vidíte, pane môj, o veľa bohatší človek nežli vy. — Milostivý Boh obdaril ma bohatstvom, ktoré je omnoho dôstojnejšie a cennejšie od vášho, pretože ono úplne uspokojuje a blaží.«

Všetci dívali sa na hovoriaceho zvedavým pohľadom, pretože nemohli pochopiť, že človek slušne síce, ale jednoducho oblečený mohol by byť takým boháčom. Tento však, čítajúc z pohľadov naň upretých ich pochybnosť, uspokojil ich, hovoriac: »Moje bohatstvo je šesť dobrých detí.« Vozňom rozliehal sa smiech, z ktorého

najviac vynikal piskľavý hlas nadutého bohača.

»No, nesmejte sa, páni«, ozval sa sediaci v kútiku vozňa, »ja vám dokážem, že deti moje sú živé poklady, kapitále, ktoré nesú veľké úroky.

Môj najstarší syn Jozef je kupcom; má vo Viedni krásny sklep s módnym tovarom. Obchod ide mu, chvála Pánu Bohu, dobre, čo i z toho poznať, že hmotne podporoval najmladšieho brata a sestru v školách a odkedy títo osamostatneli, že jeho podpory nepotrebujú posiela nám rodičom mesačne 100 korún na výživu.

Najstaršiu dcéru Marišku vydali sme za hospodárskeho úradníka, ktorý sa pred piatimi rokmi stal správcom veľkostatku. A vzdor tomu, že majú viac detí, z ktorých staršie už do škôl posielajú, nezabudne nám Mariška každého prvého poslať 50 korún peňazí a zásielku rozmanitých po-
 ťah do domácnosti. Obnos ten dáva jej
 aby si niečo pre radosť alebo pôžitok,
 atď. zadovážila; ale ona píše, že
 radosť jej nič na svete nevie spraviť,
 vedomie, že môže svojim milým

rodičom životné starosti umenšiť a im život spríjemniť.

Druhý syn, Palko, je strojvedúcim v cukrovare baróna Š. Bohato sa oženil, pojmúc sestru správčovu za ženu, a žije si ako pán. Má všetko, čo si len zažiada, šťastný súc vo svojom povolání; vo svojej domácnosti, vo svojej rodine nezabúda na svojich rodičov a pošle nám tiež málokterý mesiac niže 60 korún. Druhá dcéra je veru chudera v dosť smutnom položení, súc vdovou po profesorovi, ktorý v mladom veku zomrel, tak že pensia sotva jej stačí na výživu a zaokrytie nezbytností pre ňu a pre dve deti. — Aby však mohla i ona rodičov podporiť, vyučuje deti hrať na klavír a zárobok posiela mesačne nám.

Tretí syn je pravotárom. Práve si otvoril kanceláriu a prvý zárobok poslal nám s poznámkou, že aj on chce mesačne svojich dobrých, láskavých rodičov podporovať, bo ináč by vraj ani smelosti nemal na Božie požehnanie počítať.

Tretia dcéra, najmladšie dieťa naše, je už druhý rok učiteľkou. Celý svoj plat posiela nám a keď jej čo treba, pýta si

s úctivosťou, pokorne od nás, odôvodňujúc náležíte svoju potrebu, ktorá ju núti nás žiadosťou tou obťažovať.«

»No, to sú ale neobyčajné, zvláštne deti, akých sa málo terajšieho času najde«, ozval sa jeden z cestujúcich. —

»Ja hľadel som si deti svoje dobre vychovať«, povie šťastný otec, »presvedčený súc, že dobre vychované deti sú živé sporiteľne, do ktorých človek za mladi ukladá úspory svoje, aby na starosť bol zaopatrený.«

»Musíte byť ale z domu zámožným človekom, keď ste mohli deti svoje tak vychovať, zaopatriť, že každé zaujíma skvelé postavenie v živote«, povie zase iný spolucestovateľ.

»Moji rodičia odumreli ma malého, neza- nechajúc mi nijakého majetku. Ako sirotu vzal ma k sebe môj krstný otec, krajčír. Posielal ma do školy, kde som bol najlepším žiakom. A keď som i nedeľnú školu vychodil, privrel ma k svojmu remeslu, ktoré mi však nerobilo radosti. — Každú chvíľku svobodného času vyúžitkoval som na pokračovanie vo vzdelávaní sa; pí-

sal, čítal som, ba po nedeliach som sa i v hudbe cvičil, až som to tak ďaleko dovedol, že keď môj krstný otec umrel, dostal som sa ako dvadsaťročný šuhaj na odporúčanie pána farára za učiteľa do Malinoviec. Tu som 28 rokov účinkoval ako učiteľ. Plat bol malý: 200 zl. v hotovosti, snopky, holby, zápisné, dve-tri siahy dreva, úžitok školskej záhrady a meričnej role. — To by zaiste nebolo dostačilo na výživu a denné potreby viacčlennej rodiny a na výchovu detí, ale ja som sa zapodieval včelárstvom, ktoré sa mi, ďakovať Bohu, darilo a veľmi veľký úžitok dávalo. Skoda, že tomuto výnosnému zamestnávaniu nechcú naši gazdovia porozumeť a tak málo si ho všímajú! Potom som tiež ľuďom písaval, čo kto potreboval, a za to sa mi vďačili všeličím potrebným do domácnosti. A moja žena šíjala pre ľudí a tým vyrobila si tiež pekný peniaz. My oba pracovali sme usilovne cez celý náš život, užijúc času, ako hus klasu, a deti naše naučily sa to od nás. A »komu sa nelení, tomu sa zelení«, my mali sme voždy všetkého dosť, čo nám na výživu a na výchovu detí treba

bolo. Ba Boh nám pomáhal, že ešte sme, i na ťažšie časy pamätajúc, každoročne dačo usporili, odložili. A tieto ťažšie časy nevystaly, ale prišly, keď sme ešte len tri najstaršie deti mali zaopatrené. Vyšiel totižto zákon, dľa ktorého len diplomovaní učitelia, znajúci maďarskú reč, smeli vyučovať. — Dľa tohoto som bol svojho dosavádneho úradu zbavený. — Čo teraz? — Usporený kapitálik nás vytrhol z nesnádze. Vzali sme do prenájmu malý hospodársky dvorec, ktorého majiteľ pred nedávnom umrel, a gazdovali sme. Včelárstvo svoje som ešte zväčšil, zdokonalil a žena moja dokázala sa byť dobrou gazdinou, lebo za mlieko, maslo, hydinu oddávala mi ročne pekný obnos, z ktorého mi ešte ostalo, keď som všetku daň vyplatil. — Tak s pomocou Božou a s podporou troch starších zaopatrených detí som i mladšie tri dietky statočne do života priviesť mohol; aby som i so ženou mal z nich podporu i radosť na staré dni.«

»No, však musíte žiť ani dajaký gróf, keď vám vaše deti toľko mesačne posielajú«, nadhodil jeden z cestujúcich.

»To, čo posielajú, nemíňame, ale za každým razom, ako peniaze prídu, hneď do sporiteľne ukladáme. Po našej smrti si to zase deti najdú«, odpovedal bývalý učiteľ.

»To zle robíte; keď vám to raz dajú, máte si dopriať, čo vám srdce žiada«, povie druhý.

»My toho, ďakovať Pánu Bohu, nepotrebujeme, lebo dvorec, ktorý sme mali prv v árende, sme odkúpili a ten nesie nám toľko, že môžeme statočne vyžiť. Ja som toto všetko len preto spomenul, aby som pánovi« — tu ukázal rozprávajúci na vypínajúceho sa boháča — »dokázal, že dobré deti nie sú *pliagou*, ako on hovoril, ale *radosťou, šťastím*. *Ano, dobre vychované deti sú živé pokladnice*, do ktorých človek ukladá na staré dni potrebné na výživu kapitále: spokojnosť a šťastie, poklady vzácnejšie nad všetko bohatstvo.«

»Ano, ale deti vaše sú terajšieho času biele vrany, opravdivé unikum. Takých detí viac nenajdete, čopriam pol sveta prejdete«, odvetil bezdetný boháč.

»Nuž veru nie. Ja mám štvoro detí a všetkým sa dobre darí, ale ani od jedného

nemám ani najmenej podpory, bárs dobre vedia, ako sa musím trápiť v službe prísneho panstva«, povie jeden z cestovateľov.

»Tak, beda tomu, kto je na milosť detí odkázaný. Ja mám dvoch synov: jeden je pravotárom a druhý zlatníkom; stáli ma ohromné peniaze, kým som ich do človečenstva uviedol, ale čo by mi len raz do roka niečim radosť spravili; ba ešte odo mňa tu i tu pýtajú také veci, ktoré vo veľmeste nemajú alebo práve nedostanú«, povie druhý.

»Také sú všetky deti dnešného času rad-radom, len deti hentohto pána robia výnimku. Ako to môže byť, neviem«, potvrdí tretí.

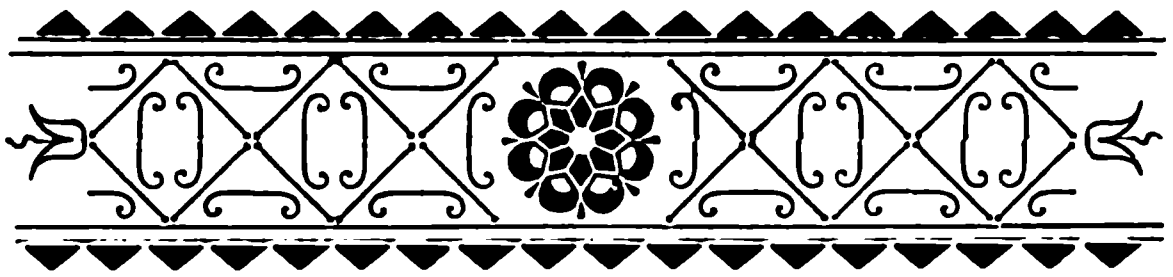
»Hneď vám poviem, ako to môže byť«, ozve sa šťastný otec. »Všetko to záleží od výchovy, krora je teraz veľmi plytká, nemajúca dostatočne pevného a dôstojného základu. Pole neobrobené nielen že úžitku neprináša, ale trnie a bodľač rodí; tak pustnú deti, ktoré nedostaly dobrej výchovy.

Pevným základom dobrého vychovania detí, na ktorom človek isto stavať môže, je bázeň Božia, preniknutá láskou. — Bázeň

Božia je pôda, na ktorej staviame, a láska je materiál, z ktorého máme stavať chrám duše dieťaťa.

My bojíme sa Boha preto, že je On najvyšším pánom neba i zeme, že je spravodlivým sudcom, ale zároveň milujeme ho ako najláskavejšieho otca nášho. Keď toto vstúpíme dieťaťu do útleho, ale vnímavého srdiečka, ľahko pochopí, že keď Boha sa má báť, Jeho má ctiť, Jeho má milovať, Jeho sv. vôľu plniť: tak má to isté i oproti rodičom svojim konať, ktorých mu Pán Boh tu na zemi za svojich zástupcov dal. A keď dieťa túto nauku za mladi pochopí a precíti, nuž kým len žiť bude, nezabudne na plnenie štvrtého prikázania Božieho: »Cti otca i matku svoju, aby si dlho živý bol na zemi «

Líška.

»Líška, líška, líštička červená, líška!« vykrikovali za ňou samopašní pasáci na poli, keď kozy pásala, alebo na ceste, keď ich na pašu a či s paše domov hnala.

Ona stiahla okrúcku až na oči, aby zakryla svoje červeno-rusé vlasy; zazrela hnevľivým pohľadom v stranu, s ktorej posmešný pokrik znel; zašomrajúc čosi pod nos, nadhodila batôžtek s letninou na chrbte a išla nahnevaná ďalej svojou cestou. Na pastve výskala, spievala, tancovala, skackala, na stromy sa liepala, nevediac od svevole čo počať, a dôjdúc s poľa domov, shodila batôžtek, utrela fertuchou pot s rozpálenej tvári, zavrela kozy do cárku a bežala za dom do záhrady, volajúc: »Tatko, tatko, tatičko, či spíte?«

»Nespím, dievka moja«, zavznel slabý chriplavý hlas a z trávy naddvihol plešivú

hlavu slepý stavec, obracajúc tvár v stranu, s ktorej dievča prichádzalo. »A už si napásla, Lucijka moja?«

»Hej, veru napásla, také sú, ako by ich ocápal. Ryšula už sa ťažko vliekla, ale Cica sa jakosi zle pásala, len lietala hore-dolu ako bláznivá.«

»Musíš jej dať soli zalízať, možno že jej zuby strpily od toho kyslého bučníka.«

»Však jej dám«, odvetilo dievča, donieslo v krčiazku vody, poumývalo slepého otca, pričesalo jeho riedke vlasy, dalo na hlavu čapicu a do ruky palicu, rieknúc prívetive: »No, poďte, tatko, prejdeme dnes horný koniec.«

Starý vstal, omakal na sebe prevesenú plátenú kapsu, poplátanú halenu prevesil cez plece a lapiac sa jednou rukou palice, za ktorú otca Lucia viedla, druhou opierajúc sa o sukovitý čagan, kráčal neistým krokom na cestu.

Prešli pár domov, ale nikoho nenašli doma, ľudia boli v poli. Usniesli sa, že pôjdu do mestečka, tam najdú ľudí doma; však sa kozy dobre napásly, nezahynú hladom, keď aj neskôr pôjdu na pole.

V blízkom mestečku našli síce ľudí

doma, ale almužny málo dostali a to, čo dostali, bolo okorenené stonásobnými výčítkami: »Kto za mladi nerobí, na starosť nech neje«, odvrkli pri jedných dverách.

»Ach, prosím, prosím ponížene, dosť som sa ja narobil, kým som videl, a rád by som i teraz pracoval, keby som nebol slepý«, nariekal starký.

Pri druhých dverách mu zase dodali: »Čože, slepý? No, zaiste z pálenky ste oslepli, však z roboty ešte nik neoslepнул.«

»Ach, prosím ponížene, veru nie z pálenky, ale môj vlastný syn mi to urobil, ten ma o môj zrak pripravil!« nariekal slepec.

»No, to ste museli byť sám poriadny človek, keď ste si takého syna, lotra, vychovali.«

U tretích dverí oborili sa na dievča, či sa nehanbí, taká skyda, lárom-fárom chodiť a nič nerobiť. Dohovárali jej, že prečo ne-slúži a zo služby otca neživí. -- Darmo sa dievča vyhovárало, že by rado išlo do služby, ale že treba otca, temného chudáka, obriadiť, opatriť; nadali jej do hnilín a vyhнали z domu.

V desiatich domoch ich hneď od kľučky

odohnali a v iných desiatich nič nedali, iba trochu hubovej polievky, alebo dve pred nimi zamkli. Lucia v tichosti utierala horké slzy so svetlých očí, čo otec temný nevidel, konečne túliac sa k nemu, riekla traslavým hlasom: »Tatko môj, poďme domov, tu sú mrcha ľudia, sto ráz horší, než na dedine.« Poznal po hlase, že dievča plače. — Pohladkal jej hlávku a potešil ju: »Neplač, dievka moja, neplač. Pán Boh má viac, než rozdal. Kto žobrákovi dá, Bohu ukladá, a beda tomu, kto biednemu biedy a zarmútenému zármutku pridáva!«

Obrátili sa zpiatočnou cestou k domovu. Keď už hodnú chvíľu išli, spýtal sa otec: »Kde sme už, dievka moja?« — »Pri kríži tatko«, znela odpoveď. — »Sadnime si, trochu si odpočíňme, nevládzem ďalej.«

»A čo ste chorý, tatko môj?« pýta sa preľaknuto dievča, v ktorom by nikto nepoznal to veselé dieťa prírody, aké býva, keď kozy pasie.

»Nič mi nenie, dievka moja, len som taký zarmútený, rozľútený sám nad sebou.«

Sadli si pod kríž na zelenú pažiť. Dievča rozhladelo sa na krásne okolie Považia a

starký cdložil palicu na bok, utrel pot s čela, spustil ruky do lona a zhlboka zavzdychol: »Jo, jój, keď si tak pomyslím, ako mi mohlo byť, ako mi bývalo a ako mi je, dieťa moje, nuž by som sa zblázniť mohol!«

»Tata môj dobrý, nesmiete si to tak ľútať, veď Pán Boh aj chudobu miluje. Sám Ježiško sa v chudobnej maštálke narodil a na slame ležať musel v biednych jaslencoch. Ani nás Pán Boh neopustí«, tešilo starého otca dievča.

»Chudoba je trpká bylina, dievka moja; rastie na horách i na dolách. Ale žobrota je horšia od blenu. A najťažšie i najtvrdšie drevo na svete je žobrácka palica«, nariekal starý Capák, utierajúc temné oči zaplátanou halenou.

»Neplačte, tatko, buďte trpelivý. Pozrite tu na ten kríž, pod ktorým sedíme; Kristusko ešte viac trpel na ňom, nežli vy trpíte.«

»Akože pozrem na kríž, dieťa moje, keď večná tma sviera oči moje. A keď si pomyslím, že ma to vlastný syn takto dokaličil, na večného žobráka spravil, nuž mi ide srdce puknúť.«

»Však Ondrej trestu Božiemu neujde, ešte ani on nevie, čo ho čaká«, teší dievča rozžialeného otca.

»Veru nie. — Kto hreší proti rodičom, hreší proti Bohu a Pán Boh ho potresce. Kto rodičom pomáha, pomáha sám sebe k sláve Otca nebeského. Dobré dieťa je radosťou rodiča i radosťou Pána Boha a požehnanie Božie spočíva na ňom na veky. — Ja mám tej radosti málo. Vychoval som toľké deti a ony nemôžu všetky vychovať mňa samého. Okrem teba a Zuzky nepamätá nik na mňa; opustili ma všetci v mojej žobrote.«

»No, ja vás, tatko môj, jakživ neopustím. Keď mi dá Pán Boh zdravia a budem väčšia, pôjdem na robotu, i vyživím si vás zárobkom a nenechám vás žobrať«, tešilo dievča slepého otca, túliac sa s láskou k nemu.

»Ty si dobré dieťa, Lucijka, moja jediná radosť a pomoc. Boh ťa požehná a dobre sa ti povedie v živote, najlepšie medzi mojimi deťmi.

Vstali a išli ďalej rovno domov.

Jozef Capák a Jano Capák boli dvaja rodní bratia, rozdielni nielen povahou, postavou, rečou, ale i majetkom. Jano bol o veľa bohatší od Jozefa, ktorého vraj pri podiele otcovizne značne ukrátil, oklamal, čo zavdalo príčinu k ustavičným rozbrojom, svadám, bitkám medzi týmito rodnými bratmi a ich rodinami.

Kedykoľvek sa v Dohnalovciach strhol krik, každý hneď vedel, že sa to u Capákov bijú. Bili sa obyčajne všetci do kopy; bratia-otcovia, ich ženy a deti. Súc neraz všetci na jednej hrbe, tikli sa všetci vospolok, ani nehľadiac, kam kto koho uderí.

Ba neraz sa stalo, že zaslepení ohavnou zlostou, príduc do ohňa, namlátil svoj svojho, mysliac, že bije protivníka.

Dva domy bratov Capákov, boly opravdivým pohoršením v obci. Kainov hriech pekelnej závesti, nelásky, zlosti oddal rodiny oboch domov diablu pod moc. Pán Boh odvrátil tvár svoju od nich.

Deti, vidiac ohavný príklad rodičov, hrýzly sa medzi sebou a bily pre každú najmenšiu pletku, urážajúc pritom Pána Boha preklínaním a zlorečením. Ostaly su-

rovými proti Bohu, proti rodičom i proti každému U Jozefa bola hriešna svada na dennom poriadku. Dospelí synovia dohovárali otcovi, že sa dal pri podiele dedovizne ukrátiť, oklamať. — A ako by ich to aj nemrzelo, keď celá dedina rozprávala o báječnom bohatstve ich deda, u ktorého sa vraj dukáty na hoľby a zlatníky na štvrtky*) meraly a v plechových kotloch do komory zakopávali.

Keď sa bratia po smrti otcovej chceli s peniazmi deliť, týchto už nebolo. Peniaze zmizly, ako by sa boly prepadly.

Cudzí o tom vedeli a Jozef nevedel, že všetky tie peniaze Janovi ostaly. To Jozefovi nevedely ani jeho vlastné deti odpustiť; nadávaly mu do sprostých a ľahkomyseľníkov, tak že slovo vyvolalo slovo, až z toho povstala škriepka, svada a konečne bitka. Jozefova žena nevedela neraz muža pred vlastnými synmi obrániť.

Raz pri takejto bitke syn Ondrej, ktorý sa práve s vojenčiny vrátil, otcovi končitým kameňom čelo medzi očima prebil, čím

---

*) Štvrtka = štvrtý diel merice.

mu zaiste očné žily poranil, tak že v krátkom čase zrak ztratil, oslepol. Hrozný čin podlej surovosti!

Ako z jedovatého koreňa jedovate ovocie a z hada had vyrastie, tak i z hriechu plynie záhuba. Na dome, kde sa také hriechy páchaly, ako u Capákov, nemohlo spočívať požehnanie Božie. I o to, čo mali, prišli.

Živnosť sa im na dlhy predala a deti musely sa rozísť po službách. Len malá Lucia ostala doma kozy pásť a opatrovať chorú mať, ktorá po krátkom čase umrela, a po jej smrti musela ošetrovať slepého otca a chodiť s ním po pýtaní, ako sa s ňou na začiatku povesti stretáme.

*

Milý čitateľu, hľadel si zaiste už viac ráz na krásnu oblohu nebeskú a videl si, ako sa na nej mrákavy, prudkým vetrom hnané, v kvapnom lete za sebou ženú. Pozoroval si potok, ktorého voda rýchlym prúdom s výšavy v dolinu sa valí, a zbadal si, cestujúc dráhou rýchlikom, že jedna krajinka za druhou, sotva sa oko tvoje na nej zastavilo, mizne; taktiež sa deň za

dňom ženie, mesiac za mesiacom sa valí a rok za rokom mizne v mori večnosti. — Čas ubieha každému, roky mĺňajú sa či bohatému a či chudobnému, a tak minulo sa pár rokov i slepému Capákovi, až konečne smrť zbavila ho palice žobráckej. Kozy predali na pohrab a Lucia išla slúžiť za kraviarku do panského dvora, kde i jej staršia sestra, Zuzka, pri kuchyni slúžila.

Z Lucie vyrástla driečna, silná dievčina a ľudia ju vysmievali, že slúži ešte len za kraviarku. Keď to domáca pani počula, ľuto jej bolo dievčaťa, i spravila ju v najbližšom roku gazdovskou dievkou, pridŕžajúc ju prísne ku každej, pri hospodárstve naskytujúcej sa práci, aby sa ju Lucia naučila.

Dobrou učiteľkou bola jej i sestra Zuzka, ktorá už desať rokov v dome slúžila. — Sestry tieto boly povahou i výzorom celkom rozdielne. Zuzka bola tichá, pokorná, skromná, dobrosrdečná a nežná. Jej usmiata tvár robila ju milou a svetlé oči s tmavým obočím, ako i tmavé vlasy pri bielej, bledej tvári dodávaly jej čosi panského. — Lucia bola jej opak: veselá, až skoro samopašná, hrdá, popudlivá k hnevu,

chvíľami skoro zlostná. Rozdielných pováh sestry srovnávaly sa len v tom, že boly obe poslušné a veľmi pracovité i čistotné.

Zuzka bola o veľa viac obľúbená u ľudí, nežli červenovlasá Lucia a preto sa kde-kto čudoval nad chýrom, že sa Lucia ide vydávať prv, než Zuzka.

»Ba kto by sa len ulakomil na tú červenú líšku?« povie kováčka starej Čuríčke, ktorá jej tú novinu doniesla.

»Prosím pekne, pani majstrová, na každé hrnčisko najde sa pokrievka. Tam, kde slúžila, aj muža si vyslúžila. Jakub Čiapka, kočiš zo dvora, nechal svoju starodávnu lásku a berie si Luciu. V nedeľu ich už ohlásia. Aký išiel, takého stretol.«

»No aj sa soberie žobrota s biedou. On nemá nič a ona ani poriadneho šúcha (oblečenia) na sebe. Do kostola chodí v sestrinej paráde.«

»A kdeže by tých šiat nabrala? Po matke jej nič neostalo a z tej dvojročnej služby sa nemohla zaodieť. Je pravda, že v sestri-ných šatách chodí, zato sa ale parádnejšie vycifruje, nežli Zuza sama.« —

»Ba čo sa to ledačo berie vydávať, však

nijakej práci nerozumie; do nedávna kozy pásala.«

»Hm, prosím pekne, pani majstrová, vydaju každé dievča rozumie, sotva zo školy výnde. Kaše uvariť, pagáč upiecť, šaty zvärať nevie, práci nerozumie, ale vydaju rozumie; ešte len husi pasie a už si spieva:

Vydať by sa rada,
kým som ešte mladá;
keď sa ja ostariem,
na ocot ostanem.

A tak je to aj s Luciou.«

Dľa mienky týchto dvoch pani matiek súdilo celé dohňalovské obecenstvo. Jakubovi rodina bránila, cudzí odvádzali, ale to všetko nepomohlo, on Luciu predsa pojal za ženu. A bolo závisti dosť, až i priveľa, keď sa Lucia stala dľa muža prvou bíreškou v panskom dvore, kde ju pre jej čistotu, príčinlivosť a usilovnosť v práci radi mali.

*

O pár rokov zase vodili slepého žobráka po Dohňalovciach. Bol to Ondrej Capák, syn nebohého slepého Jozefa Capáka, ktorý

otca ožobráčil, pripraviac ho o zrak. Čím kto hreší, tým trestaný býva. Pán Boh surovosť, akou sa Ondrej na otcovi ťažkého hriechu proti štvrtému prikázaniu Božiemu dopustil, nemohol bez trestu nechať. — Ondrej dostal z ničoho nič najprv na jedno oko belmo, potom na druhé, tak že celkom oslepol a jeho dievča muselo ho tiež po dedine ako žobráka vodiť. Bola to pokuta za hriech, ktorú Ondrej bolestne, ale trpelive niesol v povedomí, že ju zaslúžil.

Dobrosrdečná, tichá Zuzka, vyslúžiac štrnásť rok v jednej službe u pánov, ktorí ju pre jej statočnosť a usilovnosť tak radi mali, ani čo by k rodine prislúchala, vystavila si z vyslúženej mzdy úhľadnú malú chalúpku a vydala sa za usilovného a podujímavého šuhaja, s ktorým si usilovnosťou a sporivosťou zgazdovala pekný majetok. Páni, u ktorých za toľké roky verne slúžila, nezabudli ani potom na ňu, ale nesúc jej všetky deti ku svätému srástli s ňou v rodinu.

i sa tiež dobre viedlo. Práca jej osťou; pracovala dňom i nocou nej pracoval i jej muž i dvaja

synovia. Starší syn Jakub chodil na zárobky a mladší Valent pásol kozy.

Ako Pán Boh miluje a požehnáva prácu, dokázalo sa zrejme u tejto rodiny. Sobrali sa celkom chudobní, ona slúžka a on paholok pri koňoch, nemali ani z čoho veselie odbaviť, a teraz majú pekný, nový drevený domček, ktorý, ležiac v peknej veľkej záhrade v prostred dediny, vyzerá tak malebne, ani čo by bol z medovníka ulepený. Pri dome je maštálka a v nej šesť kôz; pri tejto chlievec s dvoma prasiatkami; jedno z nich sa kŕmi pre dom a druhé na predaj. Okolo domu obieha krdeľ sliepok a so pár husí i kačiek.

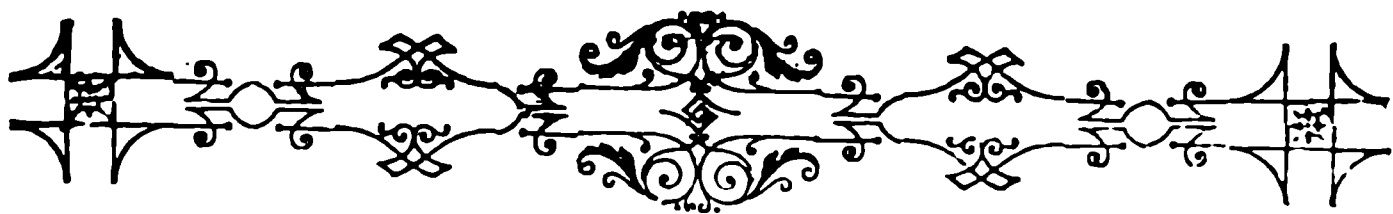
Za dedinou kúpili pod pár meričiek zeme prvej triedy a tak stali sa razom malými hospodármi. A z čoho, ako? — Prácou rúk svojich a sporivosťou.

Ludia, ktorí odsudzovali Luciu, že nič nevie, že nie je k ničomu súca, v hanbe ostali. — Z Lucie sa stala poriadna, staťočná a rozumná gazdiná a pekná, driečna žena. Jej oblek bol či v neďeľu, či vo sviatok a či v piatok vždy rovnaký, čistý a poriadny a taká bola i jej malá domáč-

nosť. V Jakubovom dome vyzeralo to ako v klietke. Veru mnohá gazdiná v Dohnalovciach by si mohla vziať príklad v riadení a čistom vedení svojho domu z tej niekedy tak posmešne prezývanej »líšky«.

Pán Boh je spravodlivý, On rovnou mierou meria každému, ako si kto zaslúži; On dobré odpláca a zlé tresce, čo sa v tejto udalosti zrejme dokázalo. Ondreja potrestal za surové zaobchádzanie s otcom a Luciu požehnal za láskyplné ošetrovanie nešťastím stihnutého rodiča už i na tomto svete, lebo on sám vo štvrtom Svojom prikázaní hovorí: »Cti otca svojho i matku svoju, aby si dlho živý bol na zemi.«

Bedár.

V Dohnalovciach bolo veselo; celá dedina bola na nohách, lebo u Hodroškov odbývali veselie najstaršiemu synovi. — A trebárs sa Jakub neženil dľa vôle rodičov, — lebo si ako gazdovský syn vybral za ženu služobnú dievku zo židovskej krčmy, ktorá sa rodičom pre jej mnohé zlé vlastnosti vonkoncom nepozdávala, — odbavili mu predsa veselie také, aké sa na gazdovského syna svedčí a akého ešte hádam ani v Dohnalovciach nebolo.

Jedenia a pitia bolo, aké a koľko kto chcel, lebo gazdiná nechcela sa dať do reči ľuďom, aby ju neohovárali, že keď je Jakubova macocha, že nechce mu dopriať poriadneho veselia, a zase iní by si mohli myslieť, že keď bola len služobnou dievkou, kým ju Hodroško za ženu pojal, že snád sa veseliu ani nerozumie. A otec zase chcel svetu ukázať, že to u nich ešte tak

zle nevyzerá, ako svet povráva, áno že je u nich ešte všetkého nadostač.

Pripomeniem-li, že i Moštišťania, chýrni muzikanti z blízkej, susednej dediny, hrali, nuž mi každý uverí, že dobrá vôľa veselých hostí trvala do bieleho dňa.

Najveseľší zo všetkých svadobníkov bol sám mladý zať, ani čo by svojou neobyčajnou veselosťou chcel dať na javo, že je šťastný so svojou mladuchou, bárs sa ona nikomu neľúbila. So všetkých strán bolo počuť: »Čo si to len vzal za liznu?« — »Také kyslé pivo nedokysnuté, ako aj jej mať.« — »Bláznovi i drevený peniaz dobrý.« — »Aký išiel, takú stretnul.« — »No, však ten obanuje, ale bude už pozde.«

I sám Jakub začal hanu kydať na svoju vyvolenú, ale k vôli tomu, aby nerušil dobrú náladu, premohol sa, len prstom pohrozil v tú stranu, zkadiaľ pohanenie išlo, hovoriac: »Však si ja to zapamätám!«

Nato išiel pred muzikantov a hodiac im zlatku, spieval a tancoval svoju obľúbenú:

»Keby moje nôžky
nechodily vršky,
vedely by tancovať;

ale moje nôžky,
prekračujú vršky
nevedia tancovať.«

Pritom tak majstrovsky nohami prepletal, že sa všetci nad jeho zručnosťou divili.

»Ba z čoho ich len má tie nohy«, povie jeden.

»Tak — tak, ani čo by mu na drôtikoch visely«, dosvedčil druhý.

»No, to ani čert v tanci nedokáže, čo ten«, nadhodil tretí.

Veselosť mladého zaťa rozjarila aj ostatných svadobníkov tak, že sa konečne pustili všetci rad-radom do spevu, ba aj do tanca.

Varené pálené, sladené medom, ktorého bolo ani vody — pomiatlo im rozum natoľko, že spievali piate cez deviate, každý inou nôtou inú pesničku, a sácajúc jeden druhého, natriasali sa, hlavami nadmetali, nohami dupkali, rukami plieskali, a to mal byť tanec!

Tak, hľa, spotvorí pálené ľudí a spraví z nich bláznov, nerozumné zvery, a čo je hneď aj varené a medom sladené, tá pekelná

besnota v ňom preda len ostáva, ktorú ľudia »kurážom« zovú. No, pekný kuráž, ktorý človeka smyslov pozbaví, že nevie myslieť ani hovoriť a môže ho striezlivý človek i do mecha zašit, on o tom nevie; pekný kuráž, ktorý ho sily pozbaví a razom do blata hodí.

Takýto opovrzenia hodný kuráž panoval i na svadbe u Hodroškov a následok bol, ako obyčajne, hriech, svada a bitka.

Keď už okolo polnoci boli takmer všetci besnotou pálenky urečení, začali priatelia starého Hodrošku spomínať veno mladuchy, ktoré do domu doniesla, robiac posmechy, kde sa to vraj len schová, keď niet takej truhly pre to.

Gazda, ešte zo všetkých najtriezvejší, ich tíšil: »Nechajte to tak, čo vás po tom. Jestli je to vôľa Božia, ja som i tak spokojný. Nech je, ako chce, len aby dobre bolo.«

Rozjarení hostia robili ďalej svoje posmešné poznámky, až sa mladý zať spýta otca, že koľko on dostane rodičovského podielu.

»Zakiaľ žijem, nedám deliť gazdovstvo.

Robme všetci pospolu, žime všetci v jednote, v láske a svornosti, ako sa na kresťanskú rodinu svedčí a ako naši predkovia žili, gazdovali a pritom sa dobre mali. Keď ma však raz Pán Boh povolá, čo sa komu z vás majetku ujde, to vás neminie. Potom sa už vo meno Božie spravujte, ako chcete.»

»Ja nebudem na nikoho robiť, len sám na seba a na svoju ženu, a preto mi dajte, čo na mňa príde, a ja si budem sám pre seba gazdom«, odseknul mladý zať, ktorý toho »kurážu« už tiež dosť mal.

»No, aj vygazduješ, syn môj, jestli budeš tak robievať aj ďalej, ako si posledný čas robil: celé noci po krčmách, po dedine hulákaním tráviť a vo dne miesto roboty spať. Taký poriadok kope gazdovstvu hrob«, povie otec.

»Nekázal sa Pán Boh blázniť, aby jeden na všetkých robil. Jakub sa už dosť nahlušil na vaše deti«, ozvala sa mladá nevesta — Jakubova žena, o ktorej celá dedina hovorila, že má jazyk dva razy podrezaný.

»A či tak? To ty tým čertom šiješ, to ty mu dávaš také naučenie? — No, vieš,

dievka moja, tým sa nám ty veľmi do lásky neodporučíš, keď nám budeš chren pod nosom strúhať. To si ty zlú posteľ steleš«, rečie Jakubov otec.

»No, veru, vašich rečí sa nebojím a o lásku vašu nestojím«, odvrkla jazyčnica

»A ty hneď prvý večer takú nótu začínaš? Tým malú česť robíš mužovi i nám«, hovorí gazda.

»Ale, prosím ťa, Štefo, čo sa čuduješ, však veru vieš, že čím horšie koleso, tým väčšmi vŕzga«, ozve sa gazdiná.

»I vy ste tu? I vy čosi potrebujete, vy macocha, čertova rasocho?« zvrieskne Jakub.

»No, či nevieš, že len jedna macocha na svete bola dobrá, aj z tej si čert lavičku spravil«, riekla mladá nevesta svojmu mužovi a pritom sa škodoradostne rozchichotala.

»Teraz som ti macochou, čertovou rasocho, ale kým si ma potreboval, bola som ti mamičkou. A veru môžem pred Bohom riečť, že vlastná mať by vás snád nebola s takou láskou peňhala, ako som to ja robila. Bolo vás troje malých detí, že by

ste jedno druhému neboly mohly vody podať, keď som sa k vám dostala, a veru ma Pán Boh akživ za to nepotresce, že by som bola len raz mojim vlastným deťom len štipku niečoho lepšieho podala, ako vám nevlastným. A teraz mi takou vďakou odplácaš? No, Pán Boh ti zaplať, i tomu, kto ti takú radu dáva!« rozhorlila sa nevlastná mať Jakubova, utierajúc si trpké slzy.

»Ja nepotrebujem nijakých kázní, ale potrebujem svoj diel z majetku, na ktorom sa mi cudzí ľudia pasú«, kričal nevďačný syn a báchajúc dlaňou o stôl, že všetko, čo na ňom bolo: fľašky pohárky, misy, koláče, poskákalo na zem — klial nemilobohu, aké zlorečenia mu len slina na jazyk doniesla.

Na to sa ozval otec, ktorého už trpelivosť opustila, a prísne karhal nešetrné vystupovanie opitého syna.

Tento ale klial, o stôl päšťou búchal a urážal ďalej otca i mať i ostatných. Otec si nedal ubližovať, harusil ďalej, syn neustúpil, až povstala svada a konečne — bitka.

Rozsrdený Jakub chytil starého otca pod krk a búšil ním o dvere, ktorými ho von vyhodil, pritom ho tak silno kopnul, že tento cez prah preletel a padnúc na zem, hrozne sa udrel.

»No, Pán Boh ti zaplať, Jakubko, dobre si sa mi odslúžil za to tvoje veselie; nech ti to Otec nebeský vynahradí«, volal s plačom starý Hodroško a pobral sa do komory na odpočinok.

I hostia sa rozišli, rozohnal ich čierny nevďak, hanebný zločin nezdarného syna — korheľa — ktorého duša bola temnejšia, nežli tmavá noc.

*

Starý Hodroško bol po veselí dlhší čas nezdravý. Trochu mu uškodilo hostinkovanie, keďosi mu ublížil ukrutný syn bitkou, no najviac ho moril žiaľ nad nevďačnosťou nezdarného dieťaťa.

V chorobnom stave svojom ležiac o samote v tichej komôrke, rozmýšľal o Jakubovi, aký dobrý šuhaj to bol, kým sa s touto svojou ženou neoboznal.

Omlúval v duchu surové počínanie

Jakubovo, súc presvedčený, že všetkému zlu je len ona, jazyčná, mstivá Uľa, žena Jakubova, na vine.

»Zlá žena je trpká bylina pre muža i pre celú rodinu. Ona je náhončí diablov, lebo vyhľadáva a robí hriechy, ktorými zabíja duše Bohu oddané a posiela ich peklu«, takto rozmýšľal starý Hodroško na posteli.

Akonáhle ozdravel, urobil poriadok s Jakubom. Vyplatil ho z majetku a vzal od neho osvedčenie dľa ktorého sa cíti byť uspokojený a nemá viac práva nároky robiť na voľajakú požiadavku z majetku po otcovi.

Týmto utvorila sa hlboká priepasť medzi otcom a synom, cez ktorú preletely neraz ostré šípy, pomluvy, nadávky a kliatby z jedovatého jazyka mstivej, zlostnej Uly. Ale tieto nevyvolaly nijakej protizlosti u starých Hodroškov. Rozumná Hodrošková sa len usmiala, keď čo takého počula, a zticha riekla: »Nechajte ju len, nechajte, nech si povolí, veď taký hlas do neba nejde.«

Jakub so ženou býval u testinej, kam

hneď v tú noc svojej svatby odišiel. Ale jedlivá Uľa nevedela sa ani s vlastnou matkou srovnáť. — Nebolo dňa, aby nebolo v dome starej Habancovej hriechu a zlosti bývalo, odkedy mladí Hodroškovi sa ta natisli — Nedožúvala-li sa jazyčná Ulina s matkou, nuž vadila sa naisto so sestrou alebo bratom, a keď s týmito bola ticho, nuž so susedmi harusila, len tak hrmelo. Jakub ju voždy tíšil, ale to toľko pomáhalo, ani čo by bol vietor zadržoval alebo oleja do ohňa lial.

Za robotou sa veľmi ani jeden ani druhý nesháňal; majúc peniaze, žili z hotového.

Po roku odbavovali krštenie, a tu každý myslel, že nastane smierenie medzi otcom a synom.

Sám starý Hodroško bol toho presvedčenia, i čakal, že mu prídu oznámiť radostnú novinu že je dedkom.

Starší v dedine nahovárali Jakuba, aby tak urobil.

No, Jakub nešiel. Spáchaným ťažkým hriechom proti otcovi v deň svadby uplietol si na seba štranok, ktorým mu diabol ruky-nohy sviazal, aby nemohol nič

viac dobrého konať. A nemajúc toľko kresťanskej cnosti a pevnej viery, že by bol opravdivým pokánim pretrhal tento osudný štranok, že by sa bol vymanil z otroctva diablovho, slúžil ďalej peklu.

V zakriatnosti svojej, keď mu sama testina dohovárala, aby len išiel k otcovi, odpýtal a smieril sa, surovo odvrknul: »Čo ma po starom žobrákovi?« — a nešiel.

*

Prešiel rad rokov. — Čo sa behom toho času stalo, nejdem rozprávať, pripomnem len to, že starý Hodroško už odpočíva v čiernej zemi. — Deti jeho sú všetko zaopatrené a stará Hodrošková žije si spokojne v malej chalúpke, obrábajúc si malú záhradku a záhon v poli, ktorý jej ostal na výživu.

Na Jakubovi splnil sa už za živa zrejme trest prestúpenia štvrtého prikázania Božieho. Jemu sa s roka na rok horšie a horšie viedlo. Minúc nemilobohu postávaním a hýrením v krčmách svoj rodičovský podiel, nútený bol hľadať prácu; išiel slúžiť. — Chodil po židovských služ-

bách, kde musel veľmi ťažko robiť v lete, v zime, dňom i nocou. — Ťažkou prácou zmorený, príduc domov, nenašiel poriadneho jedla, lebo Ulina ani nevedela variť, a čo by aj bola vedela, ťažilo sa jej, bola veľmi lenivá, i žil najviac na chlebe, ktorý zalieval pálenkou.

Človek aj na jed navykne a tak zvykol Jakub i na svoju neporiadnu stravu. Pálenka sa mu stala sladkosťou života. Nou zalieval žiaľ i radosť, hnev i dobrú vôľu, ňou hľadel utopiť i svoje zlé svedomie, ale to nešlo. — Z Jakuba stal sa korheľ, píjal dňom-nocou, ale večne horiaci plameň zlého svedomia zahasit nemohol. Toto svedomie mu robilo ostré výčitky, že zneuctil svojho otca, po Bohu najväčšieho dobrodincu, že ho zhanobil, že mu ublížil. A tieto výčitky zlého svedomia pichaly ho do duše, ani osy vyburcované z hniezda, robiac mu strach smrteľný pred trestom, o ktorom vedel, že nevystane.

A trest Boží došiel skutočne v hroznej miere.

Keď Jakuba nechcel už nikto do služby prijať zčiasťky pre jeho korheľstvo, zčiasťky

pre jeho jazyčnú ženu, ktorá sa s druhými sluhmi a robotníkmi pre svoju ošemetnosť a zlosť srovnáť nevedela, odišiel na zárobky do Čiech, z kade sa už nezdravý v pozdnú jaseň navrátil.

Oblahnul a viac nevstal. Nariekal na hrozné bolesti v nohách, po ktorých sa mu veľké rany porobily. — Snášali mu lieky od lekárov proti bolestiam, od zemských bohov a bohýň proti porobenine, ale všetko márne.

Celú dlhú zimu dňom·nocou prejakal, prekričal, replakal, mená všetkých svätých pospomínal, a keď jarné slniečko zasvietilo malým okienkom na jeho posteľ, bol už z neho hotový lazár.

V zažlklej, chudej, bolesťou strovenej tvári hýbaly sa dve čierne oči, plné bolestného výrazu, a telo vyschnuté, len kosť a koža, kryla drsná, hrubá plachta. No najhroznejšia bola pravá noha; z tejto od kolena po prsty odhnilo celé mäso, tak že len žily a kosti ostaly, — na hornej časti boly samé jedovaté vredy. — Celá izba bola plná hrozného zápachu, tak že ľudia, ktorí chodili ho pozrieť, nemohli tam dlho

vydržať a s hrúzou vychádzajúc von, ustrašení volali: »Ach, to je len bedár, prebedavý, akého ešte v našej dedine, ba ani na celom okolí nebolo.«

Jakub, keď bolo najviac ľudí okolo neho, odokryl boľavú nohu a trasľavým hlasom volajúc: »Toto je tá nešťastná noha, ktorou som svojho drahého tatíčka kopnul«, hlasite plakal.

Či takáto verejná spoveď, takáto zjavná ľútosť vyprostredkuje tomuto bedárovi smierenie s Bohom, či mu vyprosí milosť odpustenia jeho ťažkého prečinu?

Bože, buď mu milostivý!

*

Dohnalovské hory rozzelenaly sa sviežou zeleňou krásneho jara. Celým chotárom znela veselosť: tu spev škrivána a iných vtákov, tam hlahol jasných zvoncov ovčieho stáda, tam zase fujara pastierova i pieseň spevavej pasáčky — len na vršku za kostolom, v cintoríne ozýva sa žalostný spev pohrabný so sprievodom plaču.

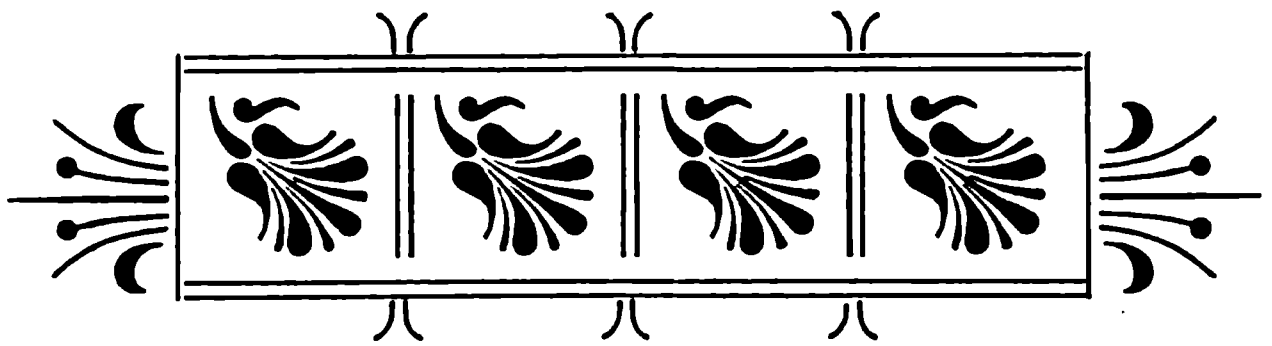
Jakub Hodroško má pohrab. Smierený s Bohom sviatosťami umierajúcich, dokonal

svoj biedny život, zanechajúc ženu i deti bez hmotnej podpory v chudobe a biede.

Život Jakuba Hodrošku, no zvlášte jeho biedny koniec budú dlho spomínať nielen v Dohnalovciach, lež po celom okolí, čo zrejmý príklad, ako Pán Boh ťažko tresce prestúpenie štvrtého prikázania svojho: »Cti otca i matku svoju, abys' dlho živý bol na zemi.«

Kto toto Božie prikázanie nezachováva, kto otca alebo matku svoju zneuctí, potupí, im ublíži, ten trestu Božiemu už i na tomto svete iste podľahne, ten tak pochodí, ako tento bedár.

Amerikán.

I.

»Pán Boh ma predsa len neopustí!« zavzdychla si za každým prestátym nešťastím pobožná Vrbková. A táto pevná dôvera v Boha, najlepšieho, najláskavejšieho Pána, dodávala jej voždy novej sily k novým bojom života.

Vrbková pretrpela mnoho. Rodičia ju odumreli malú. Ako sirota, odkázaná na milosť cudzích ľudí, trápila sa po službách, až sa konečne vydala. Ale ani vtedy sa jej veľmi dobre nevedlo; jedno dieťa stíhalo druhé, bieda sa množila a keď sa s deťmi už dobre natrápila, keď ich už tak ďaleko vypeľhala, že boly k práci schopné a mohly pomáhať chlieb zarábať, pomrely jej jedno po druhom. — Jej muž, statočný, dobrý,

človek, chcejúc jej i sebe na staré dni lepši život pripravíť, pobral sa do Ameriky, ale na ceste biedne zahynul; našiel hrob svoj v mori.

Vrbková ostala sama. Všetci ju opustili, ale Pán Boh ju predsa neopustil, lebo o päť mesiacov po smrti mužovej obdaril ju novým potešením, zdravým, silným dieťaťom, ktoré pokrstili po otcovi Pavlom.

Palko bol jedinou radostou nešťastím stíhanej matky. Opatrovala si ho sťa oko v hlave, považujúc ho vo svojej biede a chudobe za vzácny poklad, za Bohom jej na staré dni poslanú oporu.

Chovala, opatrovala si ho s opravdivou láskou materskou tak, ako to Boh prikazuje, aby vychovala z neho statočného, poriadneho človeka.

Nebolo tichšieho a lepšieho žiaka v škole, kam ho matka v zimnej nepohode na chrbte nosievala, a nebolo poriadnejšieho šuhaja v celých Drieňovciach od Palka, keď ho matka k Malinovi, prvému gazdovi v dedine, do služby doviedla.

»Bože večný, či to tak musí byť na tom svete, že jeden človek je bohatý a

druhý chudobný? — Čo sa moja úbohá matka narobí, natrápi a nič z toho nemá. Za mokrú tmavú komôrku, v ktorej býva, a za polmeričný kúsok štrkovitej, planej role pod zemiaky robí Židovi skoro celý rok. — No, však až ja budem paholkom, musí to byť ináč. Možno, že si ešte raz sám dajakú chalúpku kúpim. Ach, malaže by mamička radosť!«

Takýmito myšlienkami zaoberal sa mladý Vrbka, pasúc kravy na Kráľovom Hone pod Javorniskom, zkaďe bol rozkošný výhľad na celú dedinu. — On, chudák, nepoznal ešte život, on nevedel, že šťastie odnešťastia asi tak ďaleko leží, ako breh od mora.

Palko poslúchal Boha i ľudí, pracoval, sporil, aby len mohol celú službu, čo dostal, 20, neskôr 30—40 korún ročne, matke odovzdať.

Matka však bola by to srdce s Palkom rozdelila a preto službu tú neupotrebila pre seba, ale kúpila za ňu jemu oblek na zimu.

dostal Palko čižmy od gazdu, ako od-
za vzornú poslušnosť a usilovnosť,
radosť šťastia zajasala pod krovom
mokrej komôrky starej Vrbkovej.

Ako málo je treba k šťastiu mnohých ľudí!

II.

Čas beží ani voda. — Prešlo niekoľko rokov a Palko prácou i dobrou stravou zosilnel a vyrástol v najkrajšieho mládencu v Drieňovciach, súc vzorom nielen dobrého syna, ale i poriadneho, statočného paholka a svedomitého robotníka.

Zakladala si na ňom matka, ktorej sa aspoň jedon sen vyplnil, že stal sa Palko paholkom u koní, a zakladal si na ňom i sám gazda, hospodár, majúc ho rád, ako svojho vlastného syna.

I Palkovi splnila sa túžba jeho dobrého srdca, že mohol matke najaf malú jasnú izbietku v susedstve svojho gazdu, v ktorej ju už teraz nielen každú nedeľu, ale každý večer, keď prácu svoju skončil, navštevoval.

Vrbková žila šťastne a spokojne, ale nie dlho, lebo Palka odobrali na tri roky k vojsku. Bola to veľká rana pre ňu.

»Tri roky prejdú, ani čo by dlaňou plesnul«, tešil Palko matku, »a ja sa

vrátim. Zkúsím aspoň kus sveta. Nežiaľte, mamička moja! — Arendu za izbu si zaplaťte za tie tri roky, kým sa vrátim, z peňazí, ktoré som si v službe zgazdoval, však sporiteľnú knižku máte v truhle. Nuž a na živobytie si už len s pomocou Božou akosi čosi vytlačíte.«

»Nenie mi tak o živobytie, ako o teba«, riekla smutne matka. »Bojím sa tej vojenčiny. Pri všetkej prísnosti a pri všetkom peknom poriadku, ktorý tam panuje, odvyká mladý šuhaj od práce a zvyká sa na záhalku, ktorá je matkou mnohých veľkých hriechov a macochou všetkých cností. Ona umára telo a zabíja dušu toho, kto sa jej oddá.«

»No, nech Boh chráni, aby to tak malo byť«, tešil ju Palko.

»Aj je, syn môj, veru je. Vídavam to tak na mnohých, čo sa s vojenčiny navrátili. Mnohý z nich narieka a žaluje sa, čo pretrpel, čo prekonal a jak si často na dom rodičovský spomínal, ale navrátiac sa doň, nehľadá si toho domu, tej otcovizne, aby ju prácou zveľadil, ale hrajúc si i doma obvyklým spôsobom na pána, leňoší, až

sa konečne stane z pána povaľač, žobrák, ťarcha ľuďom.«

»Mamička drahá, nesmiete si tú vojenčinu tak čierno maľovať, v každej pšenici najde sa kúkoľ, mnohý pravda navykne pri vojenčine lenivosti, z dlhého času a zo záhalky klesne do hriechov, z ktorých viac snáď nepovstane; ale mnohým zase vojenčina bola dobrou školou pre celý život. Ja, navyknutý od malička pracovať, nezabudnem robotu a môžem sa tam i niečomu dobrému priučiť. Tam sa sídu vša kovní ľudia z rozličných krajov a všade vedia dačo iného, z čoho sa i mne môže niečo hodiť. Počujem, uvidím a zkusím mnoho, čo mi môže byť na osoh. Na vás, mamička drahá, nezabudnem, budem vám často písavať.«

»No, poručeno Pánu Bohu, ostaň mi len takým, akým si dosiaľ býval,« riekla žiaľna mať, utierajúc si slzami zvlhlé oči.

III.

Prešly tri roky. Palko sa vrátil s vojenčiny.

Matka radosťou plakala, veď stal sa ešte krajším a záľubnejším, než bol predtým. I gazda naň čakal, ako na svojho bývalého a statočného sluhu s otvoreným náručím a potešil sa, keď Palko, odpočinúc si s cesty, vstúpil nanovo do služby k Malinovi.

Prvé dni na ňom nikto zmeny nebadal, iba jeho matka. Oko materinskej má divotvornú moc; ono hľadá dieťaťu rovno na dno duše.

Tak prezrela i stará Vrbková svojho jedináčka a presvedčila sa, že je Palko celkom iný, ako býval predtým. Jej bystrému oku neušlo, že Palko stal sa viac bezbožným než pobožným; že často kľaje; že za veselými dievčaty lipne, ktorých si predtým ani nevšimnul; že teraz dosť často i do krčmy zajde, kam predtým nikedy nechodieval; že sa kamaráti s mládenci, ktorí veru v zlom chýre stáli a ktorých by on predtým ani len nebol obzrel. — Toto všetko obťažilo jej šedivú hlavu krušnou starosťou, ktorá sa v deň hodov drieňovských ešte zdvojnásobnila. Celá dedina bola na nohách, všetko občianstvo

sviatočne poobliekané hrnulo sa k muzike do krčmy, kde rozjarená mládež obojeho pohlavia veselo tancovala.

Stará Vrbková, modliac sa pri okne, zavrela modlitebnú knihu, složila okuliare s nosa a pozerajúc na veselý shon mládeže, rozmýšľala, či je aj Palko v kole.

V tom sa otvorila dvere a tancom rozparený Palko rezko vkročil do izby.

»Mamička moja, prišiel som pre vás, aby ste sa aj vy išli kuknúť na muziku. Je tam ľudí, že ani izby, ani dvor nestačí. Poďte, soberte sa aj vy.«

»Ach, syn môj drahý, ja som jakživ, nikdy, ani čo som mladá bola, na muziku nešla, nuž čože by som sa na starosť bláznila!«

»Aké bláznenie; sú tam ešte aj starší ľudia od vás. Stará Nosička tak tancuje, až jej papuče plieskajú«, povie Palko.

»Nuž tak to býva, že jeden blázon sto bláznov spraví, ale mňa na sobáš nedostane. Stará Nosička bola odjakživa pochabá, nuž aké srdce, také skutky.«

»Ale, mamko, veď vy nemusíte tancovať; len sa poďte trochu kuknúť na ten veselý svet«, doliehal Palko.

»Na to ma ty, syn môj, nenahovoríš, čo by si ma za tri dni prehováral; však jestli ti je vôľa, nuž len choď a zabav sa, ale len pri poriadku, aby si do nejakej mrzutosti, aké sa často pri muzikách stávajú, nezabrdol. Ja sa už len svojím spôsobom, modlitebnou knižkou a pátričkami, zabavím«, riekla matka.

»Ej, mamička, máte vy tvrdý klinec v hlave. Ostaňte s Bohom!« zavolať a odišiel.

Matka pozerala za ním cez okno a ani očiam nechcela veriť, že by bol Palko podpitý, až keď sa pár ráz potackal, uverila a — zaplakala: »Ach, nie je to ten môj Palko, ako býval; zmenil sa veľmi!«

Horké slzy srdca materského padaly na modlitebnú knihu do lona Vrbkovej dlho do noci.

Na druhý deň boly podhodky. Práca nikomu nechutila a málokto aj pracoval.

Chlapi besedovali v krčme, dopíjajúc hriate, ktoré krčmárovi od muziky ostalo; ženy, obkľudiac dom a deti, išly jedna k druhej na posedenie a mládež skupštila sa menším i väčším počtom na ulici, spomínajúc živo včerajšiu tanečnú zábavu,

na ktorej zo všetkých mládencov najviac Palko tancoval.

Nebolo v celých Drieňovciach človeka, ktorý by nebol uznal, že je Palko najkrajší mládenec v celej dedine a že aj najlepšie tancuje.

Každé dievča, ktoré do tanca pojal, cítilo sa byť šťastné, lenže toho šťastia sa najviac len Jurcovie Bete ušlo, lebo s tou najviac tancoval.

»Či mu porobila, či čo, tá stará rebrina?« pýtaly sa medzi sebou gazdovské i služobné dievčatá.

»Čo má na nej? Však pekná je veru nie, vyzerá ani cvikla, keď ju mráz opáli,« povie jedna.

»Vlasy má riedke ani vymrznutá ozi-mina, pútec široký ani paňská cesta, oči prižmúrené ani sysel, nos čapatý, ústa ani vráta a v nich zuby ani štrbavé brdo«, dodala druhá posmešne.

»Ale zato jazyk, ten má na mieste; keď ho pustí, ženie ani mlynské koleso«, riekla tretia.

»Nuž možno, že práve ten jazyk sa mu na nej ľúbi«, posmeškuje štvrtá.

»Ach, ha, jemu sa ľúbi chalupa na vyšnom konci dediny a pár stovôček v sirotskej kasse. To mu dodávalo kurážu aj k včerajšiemu tancu.«

»No, ja keby som bola mládencom, nechcela by som ju, ani čo by kaštieľ a celú sirotskú kassu mala. — Však keby bola na čo súca, bola by sa už dávno vydala a nemusela čakať, až jej na chrbát tri kríže zasadnú«, vykladala rychtárovie Zuzka, ktorá si Palka za istého držala.

»Čo vravíš, tri kríže? Tá zaiste aj kuruckú vojnu pamätá, však má čelo samé vrásky«, dovŕšila hájnikova Katka, nahnevaná na Betu, že sa Palkovi predstrčila, keď išiel ju, Katku, do tancá volať.

»Ale čo nás po ledačom; keď sa mu páči, nech si ju vezme a nech si ju bárs aj do koča posadí, ak ho má; nám tým z maštale neodbudne. Viete vy, čo, dievčence, poďte vy k nám na podhodky; k bratovi sa kamaráti sídu, zabavíme sa.«

Návrh bol prijatý a odišly do hájovne. O tom istom predmete rokovali však aj chlapi v krčme, i ženy po celej dedine. Ký div teda, že sa to aj starej Vrbkovej

do uší dostalo. Nehovorila nikomu nič, ale si pevne pred seba vzala, že Palka od nej odhovorí, že si ju vziať nesmie, trebárs má aj chalupu a pár stovôček. »Čo je bohatstvo bez cnosti? A Beta Jurcovie jej veru v ničom nemá. Tá nenie ani do koča, ani do voza. Robota jej nevonia, lebo ju ani nezná. Nuž čo by mal z nej? — Pekná je nie a tých pár zlatých sa ľahko minie, potom čo? Nie, nesmie si ju vziať. Lepšie je na jednu nohu kuľhať, ako na obe.« Tak rozmýšľala starostlivá matka, ktorá by bola najradšej svojmu synáčkovi už na zemi nebo pripravila.

*

Darmo proti vode plávať! Palko sa vzdor prosbám, výstrahám a napomínaniam matkiným predsa len oženil. Oženil sa proti vôli matkinej, pojmúc Betu Jurcovie za ženu.

Ani čo by mu bola porobila, od tých hodov sa musel každý deň s ňou síst, a všetko odhováranie nepomohlo, ba práve naopak účinkovalo.

Chalupu vyše dediny znova omazali, obielili, okolo dverí a okien kvetisto omaľo-

vali, vnútri obielili, namiesto ohnišťa sporák s kachľovým prípeckom postavili, dymom očmudenú povalu bielymi ružami vápenou štetkou spravenými okrášlili, aby sa len v nej novomanželia: Palko s Betkou dobre cítili.

Novými obyvateľmi oživila stará, zapustlá chalupa vyše dediny. Mladý gazda s celou horlivosťou počal svoje nové povolanie. K opravenej chalupe pristavil murovanú komôrku a konča tejto drevenú mašťa. Oproti tejto posbíjal z pozostalých od stavby kusov dreva chlievec pre ošípané; dvor obhradil z brezového prútia pleteným plotom tak, že to vyzeralo pekné, milé ani na obrázku.

A čo ešte, keď mladomanželia kúpili na verejnej dražbe pod päť-šesť meríc role, v pôstne trhy dve červené kravy a na veľkonočný jarmok prasa, nuž im ne jeden človek v obci závidel.

Stará Vrbková s radosťou počúvala pochvalné zprávy o novom gazdovstve synovom a bárs ju Palko viac rás k sebe volal, ona, bojac sa zlého jazyka nevestinho, nešla.

Až keď Pán Boh novomanželom do roka požehnal proroka a Palko ju znova prosil, aby len išla k nim, že nemá kto ženu a dieťa opatriť, išla, pohnutá láskou materskou, vybaviť túto kresťanskú povinnosť. Ale keď raz už bola v dome, nechcel ju Palko viac pustiť. A ona, zaľúbiviac si malého Štefka a vidiac, koľko práce pribudlo s novým malým obyvateľom v dome, dala sa prehovoriť a ostala.

Zpočiatku to len išlo ani hodiny u mladých Vrbkov, kým stará mať stačila všetko v dome porobiť a Palko mohol sa oddať práci poľnej a chodiť ešte aj na zárobky. Neskôr však, keď každým rokom dieťa pribudlo a žena jeho stávala sa s roka na rok nejapnejšou, lenivšou, ba zvyknúc pri toľkých kršteniach i na to čertovo pokušenie, vždy viac a viac pila, začalo byť u mladých Vrbkov smutne, ba biedne.

Stará matka mala zlý odpočinok vo svojej starobe. Od svitu do mraku musela robiť, a to o hlade a o smäde, bo čo mala zjesť, dala obyčajne hladným deťom. A za jej prácu, za láskavosť utrážila od opilej

nevesty hriechu, nadávania, koľko len znieť mohla.

Palko si toho ani nevšimal; býval mrzutý, nahnevaný, vidiac, ako sa naň bieda so všetkých strán rúti.

»Chleba, chleba«, volaly plačúce deti, a chleba nebolo. Hladné líhaly a hladné vstávaly s plačom. Beta si z toho plaču málo robila; čo mala dať deťom zjesť, zanesla Židovi za pálenku, ba ešte i z hrnca vybrala zemiakov alebo strovy a prepila. Obleku poriadneho tiež nebolo v dome. Čo mohla uchytiť, popredala, za čo sa len dalo, aby mala na tú čertovu posilu. Neporiadna gazdina ľahá celý dom do záhuby. Veľké nešťastie pre rodinu je, keď muž pije, ale sto ráz ešte väčšie, keď je žena korheľkyňou.

A toto nešťastie bolo u Vrbkov. Ešte kým stará Vrbková mohla pracovať, nebolo to tak hrozné; rozumná, zkusená žena vedela veľa i s málom zariadiť, ale keď chudera, vysilená ťažkou prácou, zmorená hladom a trápením, sklesla a nezdravá obľahla, nebolo nikoho, kto by deti obriadil a nasýtil.

Beta, súc opitá celý deň, sotva sama seba okľudila a Pavel nestačil. — Deň čo deň hľušil, robil, okolo svojho i na zárobku, ale jednej ruky pre desať ľudí výživu zaopatriť nestačily, zvlášte pri takom poriadku, aký opilá Beta v dome udržovala. On chudák robil pri lahodnej strave celý deň a keď večer prišiel, bol doma hriech, svada, zlosť a plač. Aby tomuto vyhnul a aby nemusel každý večer rychtára robiť, neprišiel neraz domov a išiel si radšej posedieť do krčmy.

To bol začiatok i jeho zkazy, jeho neprávosti, a tu sa zrejme dokázala pravda príslovia, že nepravosť muža pochádza od zlej ženy.

*

Prešlo spevné leto a nastala pochmúrna, studená, sychravá jaseň. — Od drieňovských hôr fučal studený vietor a akonáhle sa utíšil, začalo pršať a pršalo i vyše týždňa. Keď však prestalo pršať, zase hustá, dusivá hmla zaľahla na Drieňovce, že sused suseda nevidel.

Boly to zlé časy pre zádušlivých a starých ľudí.

Ani stará Vrbková nemohla sa v tomto špatnom, studenom počasí dobre cítiť. Chvíľku ležala, chvíľku sedela na prípecku a bárs nikde mnoho miesta nezaujala, jedlivej neveste predsa všade zavádzala.

Zlá, jedlivá žena ani rohatá krava, čo kole, do každého zavadí a rohami štúra.

»Chovať ju človek musí a ona krížom slamy v dome nepreloží«, dovrávala škamravá Beta, zlostne pozerajúc na biednu starenku, ktorá sa za pecou v kútiku ruženec modlila. A keď ju deti vyhováraly, že nemôže, že je nezdravá, tu zlostná Beta kričala: »Kto je nezdravý, ten neje, a ona by aj vlka zhltna.«

Ubohá starenka, počujúc to, žalostne zaplakala. Dva-tri zemiačky a trochu mlieka na obed bola jej celá strava. Ráno a večer, čo by aj bola mala čo jesť, nemohla pre kašeľ.

Zlostná Beta neustala vo svojom škamraní, dorážajúc na nezdravú starenku, aby išla po dobrých ľuďoch žobrať, že však aj iní starí ľudia sa tak živia. Štefko, najstarší z detí, ju môže sprevádzať a almužnu nosiť. — V duchu si však pomyslela, že by mala aspoň čo k Židovi zaniest' a prepíť.

A keď ju stará Vrbková neposlúchala, robila s ňou krik, naštvála muža proti nej, nacigánila všeličo na ňu, že ako ich oboch pred svetom ohovára, ako im obom i deťom špatne nadáva a preklína. Plakala a sľubovala, že mu tú hanbu urobí a odíde raz z domu, ani sa nenazdá kedy, jestli s tým starým diablom poriadok neurobí.

Pavel prišiel práve z krčmy a rozpálený tou čertovou besnicou, ako i podráždený ošemetnými luhaninami svojej ženy, pobral sa k matke s ostrou výčitkou a hrozbou.

Neoprávnené počínanie a nespravedlivé osočovanie synovo urazilo cit lásky materskej. Podráždená spravедlivým hnevom, zaumienila si použiť túto príležitosť a vyložiť synovi príčinu jeho hmotného úpadku; povedať mu, že jeho zlá žena, neporiadna, lenivá, opitá gazdina je príčinou všetkej biedy v dome jeho, lebo ona viac vo fertuche Židovi odnosi, než on na voze nasváža.

Povedala všetko, čo jej na srdci ťažilo, nie po strane, nie za chrbtom, ale zočivoči.

On ju vypočul, divým pohľadom merajúc raz ju, raz ženu. Keď mu ale konečne

matka riekla: »Ostatné vie Boh, — to sa hanbím ti povedať. Ale ťa upozorňujem na to, že opitá žena je rabkyňou diabla, ktorý, majúc ju v úplnej moci, svádza ju k najväčším hriechom, ktoré otravujú ľudský. A bez studu žena je jedlo bez soli a smilná, cudzoložná žena je horšia od lajna na ceste«, riekla dôrazne stará Vrbková, opovržlivý pohľad hodiac na Betu.

»Čože?« skríkne jedom a kvitom rozpálený muž.

»Viac ti nepoviem; máš toho dosť, daj si pozor . . .« doložila matka.

»Kto je smilná, cudzoložná žena, kto? O kom to rozprávaš, ty stará striga, hovor«, rozvrieskla sa zlostná Beta, ženúc sa metlou oproti stareнке.

»Ty, ty, vie to Boh i ja, lebo som ťa vystriehla a dolapila pri hriešnom výčine, ktorým svetskú hanbu a Božiu kliatbu kydáš na náš dom a na muža, na deti i na celú rodinu. Dlho som to tajila, ale konečne, aby sa horšiemu vyhlo, treba mi to bolo vyjaviť«, horlila mať.

»Palko, čuješ, tá stará blázni a takto ma pred svetom za moje dobré ohovára. Ale

ak poriadok neurobíš, nechám deti i teba a pôjdem, kam ma oči povedú a nohy ponesú«, rozplakala sa Beta, hodiac sa mužovi na prsia.

A Palko, čo by mal vec vyšetriť a hriešnicu pokarhať, oboril sa zlostne na matku, uderiac ju pravicom po hlave, že sa na lavicu svalila. Potom zakľal a odišiel.

Stará Vrbková nehovorila viac ani slova, sobrala si svoje veci, sviazala do nošky a išla bez výčitky v najtuhšej zime preč, z domu synovho, vprevádzaná Štefkom, ktorý jej nošku niesol, plačúc celou cestou za dobrou babkou. Išli sňahom po kolená do obecnej pastierne. Príduc predo dvere, rozlúčila sa starenka so svojim miláčkom a prežehnajúc ho, volala za plačúcim srdečne: »S Bohom!«

*

V pastierni s radosťou privítali starú Vrbkovú.

Statočná pastierova žena Mariša privinula ju, ako svoju drahú krstnú matku, k sebe, pripravila jej hneď dobrú, mäkkú posteľ, uvarila mlieka s medom proti kašľu

a posnášala, čo najlepšie v dome mala, aby ju len náležite uhostila, Podobne sa k nej choval i pastier Ondro.

Pri dobrej, láskavej opatere zotavila sa, ožila stará Vrbková veľmi skoro. Netrvalo dlho a pracovitá starenka zase perie dria-pala, priadla, tkala, zarábajúc si na výživu.

Bola šťastná, že môže zase pracovať a spokojne žila v obecnej pastierni, len chýry, tie špatné chýry o nesriadenej domácnosti synovej ju znepokojovaly a zarmucovaly.

Svada, kriky, bitka a kadejaké pohoršlivé výtržnosti bolý u mladých Vrbkov každý deň v kalendári.

»Mariška, Mariška, pamätaj, že sa to tam zle skončí«, hovorievala stará Vrbková svojej krstnej za každým novým škandálom, ktorý sa v dome synovom odohral. «Ešte kým ona pila a on robil, statočne sa starajúc o potreby domáce i o výživu, bolo ako-tak; ale teraz aj on z mrzutosti a zo zúfalstva oddal sa trunku. Hoj, a pre-nešťastná taká rodina, v ktorej otec i mať svojmu hrdlu žičí a viac Židovi než deťom vlastným dopraje. A beda tomu domu, v kto-

rom gazda za kvit robí a gazdina kvitom zasmáža. — A preto, počkaj len, počkaj, Mariška moja, čoho sa my u mladých Vrbkov ešte dožijeme.«

A dožili sa, ale ničoho dobrého. Bolo to na jar, keď rozniesla sa Drieňovcami povest', že opitá Beta odbehla muža i deti a išla do sveta s akýmsi šlajfiarom.

Keď to stará Vrbková počula, stípla na tele i na duši a nechcela to ani veriť, ač-práve si v duchu myslela: »Voda hasí oheň a pálené rozum. Jedom sa otravuje telo, kvitom duša. Opilstvo strhne človeka i do temnej priepasti ohavného smilstva atď.«, ale predsa tomu celkom veriť nechcela. No uverila, keď o pár dní prišiel sám Pavel, prosiac ju, aby mu išla deti opatriť, lebo že Beta ich odišla.

»Komu niet rady, tomu niet pomoci. Ja som Ťa zavčas varovala pred nešťastím, do ktorého si slepo išiel, ale ty vo svojej náruživosti neposlúchal si rady vlastnej matky, ktorá Ťa na srdci vychovala. Varovala som Ťa i druhý raz, keď som videla, že opitá žena tvoja za pekelnú lakotu

kvitu zapredáva posledný majetok, svoju česť, svoje svedomie, ba samého Boha, uvaľujúc na teba i na deti tvoje biedu a hanbu. — Varovala som ťa pred ňou samou, jej zoči-voči, a ty, čo by si jej bol dal naučenie a hľadel ju napraviť na cestu pravú, osopil si sa na mňa a za všetko moje dobré odplatil si sa mi — zauchom«, zaplakala a utrúc si slzy, pokračovala: »Hoj, rana tá podnes páli a bolí, lež nie na tom mieste, na ktoré padla, ale na srdci, na tom srdci materskom, ktoré ťa tak úprimne milovalo a s takou vrelou láskou k sebe túlilo. — No Pán Boh zaplať i za to! — Ty ma len vtedy poznáš a za matku uznáš, keď ma potrebuješ, čo je veľký nevďak, a nevďak ten podporovať bolo by hriešne počínanie. A preto, Palko, pomáhaj si sám, ako vieš, a pomôže ti Pán Boh. Ja už len tých pár dní života tu pri dobrých ľuďoch strávim, tu ako žobráčka v obecnej pastierni.« Posledné predniesla významne, dôrazne, očami, že ju Pavel odpýta a ona mu a pôjde k nemu a k jeho úbohým, m deťom. — Srdce matky je

chrám plný súcitu a lásky, z ktorej od-
púšťa dieťaťu i ťažké previnenie.

Pavel neporozumel jej pokynutiu. Jeho srdce, otrávené kvitom, nebolo schopné ozveny lásky, súcitu a ľútosti. Miesto toho, že by bol vinu svoju oľutoval a matku odpýtal, stiahnul vzdorovite klobúk na čelo a zlostne šomrajúc, obrátil sa na zpiatočnú cestu.

»Palko! Palko!« volala za ním starostlivá, dobrá matka, ale on sa neobzrel, nevrátil.

Stará Vrbková ešte dlho hľadela za svojim synom s trápnyim povedomím: »Nie je to viac ten môj dobrý syn, môj dobrý Palko. Kam sa podel? Ztratil Boha, ztratil srdce, česť i svedomie.« Horké slzy padaly na jej vráskovitú tvár.

*

V Drieňovciach bolo živo. Obecny sluha plieskal na rozštiepený bubon, oznamujúc chrapľavým hlasom, že sa bude živnosť Pavla Vrbku a Bety, rodenej Jurec, dom s intravilánom a k nemu patriacimi pozemkami cestou verejnej licitácie predávať.

Lud sa hrnul na označené miesto, nie tak zo zvedavosti, ako z obyčaje, bo ved to každý popredku vedel, že to iný nekúpi, ako krčmár Abrahám, ktorý má na tom najväčšiu požiadavku.

Tak sa aj stalo. Abrahám sa stal majiteľom Vrbkovej živnosti a Pavel Vrbka hofierom Abrahámovým. — No nebol ním dlho. — Na tretí deň po verejnej dražbe (licitácii) pribehly večierkom deti Vrbkove s plačom do pastierne k babke, že ich tata odišiel do Ameriky a Žid ich vyhnal z domu.

»Čože? Kamže išiel tata?« skríkla stará Vrbková preľaknuto.

»Do Ameriky«, znelo ťažkou obžalobou z piatich detských úst.

»Ach, Matko Kristova, čo ten človek rozum potratil? Nuž a vás komu nechal?« pýtala sa starostlivá starenka.

»Nikomú, kázali nám, aby sme išli k vám«, odvetil najstarší, Štefko.

»Ku mne? Kriste ukrižovaný! Keď som ja sama len na milosti dobrých ľudí, akože vás, úbohé sirôtky, k sebe pritúlim?« Zaplakala dobrá starenka a opustené deti plakaly s ňou.

»No, čože už toľko vyplakávate?« zvolala dobrosrdečná Mariša, počujúc celý rozhovor. »Pán Boh, ktorý krmi vtáčkov v povetrí a odieva ľalie poľné, postará sa aj o vás, deti moje. Podťte len do izby, dám vám na večeru mliečka, uložíim vás do sena a keď príde gazda, poshovárame sa, čo bude s vami ďalej. Zaveďte ich, babka, do vnútra, ja idem pre mlieko do komory.«

Deti sa pohostily na sladkom mlieku a zaspaly na vonnom sene v sladký sen.

Už bola tma, keď Ondro došiel domov. Mariša mu išla v ústrety s radostnou novinou, že mu Pán Boh v starobe požehnal päť detí. Nepovedala mu nič nového, on sa to už v dedine dozvedel a, spokojný s nadelením rodinného prírastku, riekol dobrosrdečne: »I tak je dobre. Čo nám Pán Boh nedal za mladi, dal nám na starosť. Čo Boh činí, dobre činí, nech je jeho sväté meno pochválené na všetky veky vekov. Amen.«

»Ja som dobre vedela, že sa on mrzeť nebude«, riekla spokojne Mariša.

»Čo by som sa mal mrzeť. Tie chúdence

nič nezavinily. Len ich opatrite, však sa Pán Boh o ne postará«, dodal Ondro.

A mal pravdu, Pán Boh sa o ne postaral. Najstaršieho chlapca, Štetka, vzali na faru za mendíka; najstaršie z dievčeniec, Mariška, išla do školy za varovkyňu, tretieho, Palka, ktorý bol na otca tak podatý, ani čo by mu bol z oka vypadol, pojala si rychtárovie Zuzka, vdova po bohatom Hamalovi, s ktorým nijakých detí nemala, ako za svojho vlastného syna, tak že už len dvoje najmenších, Anička a Janko, ostaly v pastierni. A tie by si už Mariša nedała, ani čo by vraj sama pani grófka z kaštieľa pre ne prišla. Mala ich rada, ani svoje vlastné, opatrovala si ich ani oči v hlave, tešiaca sa, že so dňa na deň lepšie a krajšie vyzeraly. A starý Ondro, keď večer domov prišiel, nevedel, ktoré prv na ruky vziať, pohladkať a vybozkávať, aby ani jednému z nich krivda nebola. Ráno, odchádzajúc predo dňom do poľa, každému krížik na čelo urobil a spiace neraz bozkal.

Stará Vrbková ďakovala v duchu Pánu Bohu, že sa tak láskave o opustené deti

postaral, modlila sa za syna svojho, ľútajúc si len to, že sa od nej ani neodobral.

*

Prešly tri roky. V pastierni žili v tichej spokojnosti svorne jeden s druhým, majúc radosť z podarených detí Pavlových. Štefka si pán farár veľmi obľúbil a ponevác býval najlepším žiakom, sľuboval mu, že ho dá ďalej študovať, na čo bude mať vôľu. Marišku pani rektorka nevedela dosť vynachváliť a mala ju ako vlastnú dcéru rada. Zuzka chodila s Palkom takmer každý deň do pastierne k starej Vrbkovej, donesúc jej i menším dvom deťom voždy niečo lepšieho na pochúťku.

Mnohí sa tomu divili, že bohatá vdova po Hamalovi chodí na posedenie do obecnej pastierne. Stará Vrbková tomu však rozumela, dobre vediac, že Zuzka jej syna už vtedy, keď u jej otca pri koňoch za paholka slúžil, rada mala. To by bola bývala nevesta po jej chuti, ale nešťastná Beta ho omámila a do záhuby uvrhla. — A teraz o nej ani nepočuť, ako by ju zem bola prehltila. Pavel písal z Ameriky, od-

prosil matku, zvedal sa na deti a poslal razom osemsto korún zárobku. To narobilo v Drieňovciach mnoho kriku. Jedni závistlivci hovorili: »Až príde ožratá Beta, bude mať aspoň za čo piť. Abrahám sa môže tešiť.« Druhí zase mysleli, že pastier Ondro zbohatne a kúpi si živnosť.

Statočný pastier Ondro so ženou Marišou však dokázali teraz svoju kresťanskú lásku a šlechetnosť, neprijmúc ani haliera z poslaných peňazí za opateru a výživu starej Vrbkovej a detí, i riekli, že jestli čo dobrého urobili, tak robili to z lásky k bližnému, ku cti a chvále Božej, ale nie za peniaze.

Stará Vrbková uložila peniaze dľa rady pána farára do sporiteľne.

Začiatkom štvrtého roku po odchode Betinom rozniesol sa chýr po Drieňovciach, že Betu vytiahli utopenú z Váhu pri Trenčíne.

Stará Vrbková prosila pána farára, aby sa hľadel istoty dozvedieť, a že či by mohla dať za nešťastnicu aspoň svätú omšu odslúžiť.

Pán farár sa viac dozvedieť nemohol, ako

že pri Trenčíne z Váhu vytiahli vskutku ženskú mŕtvolu, ale od rýb tak obžratú, že nebolo poznať jej pravú podobu.

V Drieňovciach však zostali toho presvedčenia, že to iste bola opitá Beta, a keď sa konečne šatmi utopenej dokázala smutná istota, dala Vrbková za nešťastnicu zádušnú sv. omšu odslúžiť, pomodliac sa s deťmi za jej ľahké odpočinutie.

V Drieňovciach ešte dlho Betu spomínali, hovoriac: »Za živa radšej pila pálené, ako vodu, nuž musela sa jej posnrť do vôle napiť. Každý hriech má svoju pokutu!«

*

Prišly Vianoce, najradostnejšie sviatky v roku. Toto sú už šieste Vianoce, ktoré Vrbková v pastierni strávila. Ponevác sa tohto roku akosi nie dobre cíti, so dňa na deň slabne, chradne, obávajúc sa, že už viac vianočné piesne s deťmi spievať nebude, zaumienila si tento raz vnukom svojim náležitú radosť spraviť. Prichystala im pekný vianočný stromček, plný chutných lahôdok a darčiekov. Ondro naučil

deti pastiersku vianočnú hru, ktorú pri zažatých sviečičkách na stromčeku k radosť babke a k obveseleniu domácich milo predniesly.

Boly to krásne, veselé sviatky vianočné, akých ešte pastiereň nikdy neslávila. Najradostnejší okamih v nich bol ten, keď deti po odbavenej hre, kľačiac okolo stromčeka, modlily sa za vzdialeného otca, ktorý v tom otvoril dvere a s radostným pozdravom vstúpil dnu.

Bolo to radostné prekvapenie a ešte radostnejšie uvítanie. Stará Vrbková div radosťou nezošalela a deti s láskou túlily sa k otcovi, ktorého v panskom obleku ťažko i sám Štefko poznal.

V radostnej nálade nik nezbadal, že má Pavel pravú ruku čiernym ručníkom poviazanú, až keď vyrozprával svoje príhody, zažité v novom svete, a spomenul, že keby sa mu nešťastie nebolo pridalo, nebol by ešte prišiel, skríkla prestrašeno stará Vrbková: »A na tú ruku čo ti je?«

»To mám pamiatku zaslúženého trestu za ohavný hriech, ktorým som sa proti vám, drahá mamička, prehrešil. Ruka tá

vás udrela a za to ochromela. Padnul som raz v dielni, v ktorej som bol zamestnaný, cez železnú taligu a zlomil som si ruku. Bolesť som mal hroznú, ale trpelive som ju znášal v povedomí, že to zaslúžená pokuta za prestúpenie štvrtého prikázania Božieho. Teraz je už ruka vyhojená, ale do ťažkej práce viac neschopná, som krchňavý, robím všetko ľavou rukou«, riekol Pavel.

»No, dobre len, že si sa sám navrátil, a ako vidím, vrátil si sa o veľa poriadnejší a statočnejší, než aký si odchádzal«, nadhodila natešená matka.

»Svet mi bol školou, mamička moja, a práca učiteľkou k zošľachteniu duše. Sto ráz som už oľutoval, že som vám ublížil a Pána Boha tak ťažko obrazil, i chcem vám v posledné dni života nahradiť láskou a dobrou opaterou všetko, čo ste pre mňa vytrpeli, len mi, prosím vás, odpustite moje previnenie.«

»Nech ti len Boh odpustí; ty si nebol vina, ale — Beta«, riekla starenka, utierajúc si zvlhlé oči.

»I tej nech Boh odpustí. Aký život, taká smrť, mamka moja«, odvetil Pavel.

»Ale ako budeš ďalej? Ja som už slabá, dni môjho života sú spočítané a tebe treba žena a deťom matka«, starala sa Vrbková.

»Nestarajte sa, mamička, o to sa sám Pán Boh postará. Ešte sa len najde žena, čo má dobré, kresťanské srdce, cit lásky a svedomia. Nemusíme ísť ani ďaleko, možno, že keď hen Zuzku pekne poprosíme, urobí skutok milosrdenstva a smiluje sa nad vdovcom s piatimi deťmi, keď si jedno z nich už i tak osvojila. Co, Zuzička?«

Oslovená zahorela v tvári plamom studu i radosti, a sklopiac oči k zemi, riekla skromne: »Bude-li to vôľa Božia, protivíť sa jej nebudem.«

Radosť zajasala v oku starej Vrbkovej, Pavla i detí, ba všetkých prítomných, a tichým zaslúbením završili v pastierni slávnosť radostného svätvečera.

*

Vo fašiangy toho istého roku odbavili u rychtárov parádne veselie, berúc Zuzke prístupníka do domu, Pavla Vrbku, Ameri-

kána, ako ho všetci v Drieňovciach volali, vdovca s piatimi deťmi.

Ako pri každom inom veselí, tak i pri tomto nahovorilo sa mnoho všelijakých rečí. Jedni to schvaľovali, iní to hanili. Ale to mladoženíchov nevyrušovalo v ich obapolnom šťastí a stará Vrbková spokojne dosviedčala: »Čo komu súdené, to ho ver' neminie.«

OBSAH.

	Str.
Otcovo požehnanie	3
Živé pokladnice	16
Líška	28
Bedár	43
Amerikán	58

Najnovšie poučné a zábavné knihy

spolku sv. Adalberta (Vojtecha)

== v Trnave — Nagyszombat. ==

„**Život Ježiša Krista**“, božského Spasiteľa nášho. Spísal Bernard *Schmitz*, dekan v Glandorfe. Preložil Ján *Krssák*, archidiakon a farár v Lutile. S povolením cirkevnej vrchnosti vydal Spolok sv. Adalberta (Vojtecha) Trnave. Číslo podielových kníh 88. Vo veľkej štvorke. Cena výtisku kartonirovaného 4 kor., v plátne viaz. 5 kor. — II. Diel. Cena výtisku kartonirov. 4 kor., v plátne viaz. 5 kor. — III. Diel. Cena výtisku kartonirov. 4 kor., v plátne viaz. 5 kor. Všetky tri diely spolu viaz. 15 kor.

Život najblahoslavenejšej Panny Márie. Napísal P. Beat. *Rohner O. S. B.*, farár v Einsidelse. Poslovenčil Stanislav *Kianička* farár, v Necpaloch. Pôvodina odobraná od tridsiatich biskupov. Slovenské vydanie s povolením najdôst. Ordinariatu Ostrihonského so 43 vyobrazeniami. Cena výtisku kartonirov. 4 kor., v plátne viaz. 5 kor.

Legenda čili Čítanie o Svätých a Vyvolených Božích. Dľa prastarých a najnovších, cirkevnými vrchnosťami odobrených prameňov spracovali Vinc. *Havlíček*, Martin *Kollár* a Andrej *Truchlý*. Nákladom Spolku sv. Adalberta (Vojtecha). Druhé opravené, ilustr. vydanie. Cena: I. soš. 3 kor., II. soš. 3 kor., III. soš. 4 kor., IV. soš. 5 kor. Všetky 4 soš. spolu viazané s červeným rezom 20 kor., so zlatorezom 22 kor.

Goffinea, výklad Evanjelií. Cena výt. viaz. 7 kor., v polkoži viaz. 8 kor. 50 hal.

Katolícky ľudový Katechismus. Spísal Fraňo *Špirago*. Druhé opravené vydanie. Vo troch sväzkoch, každý sväzok pekne v plátne viazaný stojí 2 kor. 50 hal.

Len jedno je potrebné. Úprimné slovo ku katolíckym rodičom o kresťanskom domácom vychovávaní. Spísal Fr. Richard *Osvald*. II. rozmnožené vydanie. Cena tvrdo viaz. výt. 1 kor.

Svätý Alojz Gonzaga, patrón učiacej sa mládeže, vo svojom pôsobení a oslávení. Česky napísal Alojz *Hrudička*. Poslovenčil Martin *Lahvička*. Cena výt. viaz. 80 hal.

- Krátky výklad Evanjelii pre katol. školy a pre obecný ľud a dom.** Spracoval a spísal Štefan *Rúčka*. Cena výt. broš 1 kor. 20 hal.
- „**Traja mučeníci košickí**“. Život, umučenie a smrť ich opísal Alojz *Hennig S. J.* Z maďarskej pôvodiny preložil *M. H.* Číslo podiel. kníh 86. Cena sošitu 50 hal.
- Dejiny sv. cirkve.** K poučeniu a vzdelaniu spísal A. *Truchlý*. I. sväzok. Od stvorenia až do r. 101. po nar. Kr. P. Cena viaz. výt. 1 kor. 40 hal. II. sväzok. Od roku 101 po rok 313. po Kr. P. Cena viaz. výt. 2 kor. 60 hal.
- Bratia, striezliví buďte!** Výstražné slová proti nemiernemu požívaniu liehových nápojov. Spísal *Jablonský*. Druhé vydanie. Cena 40 hal.
- Pamätna kniha Spolku sv. Adalberta (Vojtecha),** vydaná k oslave kň. druhotín Jeho Eminencie Jána *Šimora*. Cena výt. broš. 3 kor.
- Jubilejná kniha.** Z príležitosti zlatej omše J. Sv *Leva XIII.* r. pápeža vydaná. Cena výt. broš. 50 hal.
- Mravná Čítanka pre náš ľud.** VIII. sväzok „P. Mária lurdská alebo kto má pravdu?“ Cena 20 hal. X. sväz. „Niekoľko slov o štátnom bohovi.“ Cena 20 hal. XI. sväz. „Robotník kresťanský.“ Cena 30 hal. XIII. sväz. „Hospodárska nauka.“ Cena 30 hal. XV. sväz. „Učenie viery a a mravov v príkladoch.“ Cena 20 hal. XVII. sväz. „Učenie viery a mravov v príkladoch.“ Cena 20 hal.
- Človek a hviezdy.** Napísal Dr. Ján *Wagner*. Cena 60 hal.
- Včelár, nauka o včelárení pre ľud a hospodárske školy,** za 60 hal.
- Vianočný a novoročný darček pre dietky atď.** Cena výt. soš. 12 hal.
- Malý Žaltár.** Pamiatka na prvé sv. prijímanie. Napísal † P. A. z D. J. Hodí sa aj ako darček ku zkúškam. Úhľadná knižočka. 12°. Str. 39 v plátne viaz. barvotiskovým obrázkom a s notami. Cena 30 hal.

Knihy poučno-zábavné.

- Pútnická cesta do Ríma.** Opis pamätností Ríma, Florencie a Benátok s podobizňou sv. Otca *Leva XIII.* a mnohými obrazmi pamätností Ríma. Sostavil Jozef *Kompánek*. Cena výt. viaz. 5 kor.

- Zábavná Čítanka. Sošit I.** „Rozprávka z Poľany.“ Napísal Anton *Bielek*. Cena 20 hal.
- Zábavná Čítanka. Sošit II.** „Láska.“ Poveš. Dľa nemeckej pôvodiny, podáva Martin *Kollár*. Cena 20 hal.
- Zábavná Čítanka. Sošit III.** „Obrázky z hôr.“ Napísal Fr. *Urbánek*. Cena 20 hal.
- Zábavná Čítanka. Sošit IV.** „Keď sa panstvo mení.“ „Janko.“ „Gazdíčko.“ Podáva Anton *Bielek*. Cena 20 hal.
- Zábavná Čítanka. Sošit V.** „Za čo sa ľudia súdia?“ Dľa J. J. rozpráva *Bielohorský*. Cena 20 hal.
- Zábavná Čítanka. Sošit VI.** „Poďme za Ním!“ Preložil J. *Buday*. Cena 20 hal.
- Zábavná Čítanka. Sošit VII.** „Čierny a Červený.“ Podáva Martin *Kollár*. Cena 20 hal.
- „**Fabiola**“, čili *Cirkev v katakombách*. Od Mikuláša *Vise-mana*, kardinála a arcibiskupa westminsterského. Slovensky podáva Martin *Kollár*, farár nádašský a správca Spolku sv. Vojtecha. II. ilustr. vydanie. Cena pekne v plátne viaz. výt. 2 kor. 60 h., so zlatorezom 3 kor. 20 h.
- Divadelné hry. Sošit I.** „Jezuliatko.“ Jasličková hra so spevom (s notami) vo 4 dejstvách. Napísal Fr. *Urbánek*. Cena 20 hal.
- Divadelné hry. Sošit II.** „Odmena dobrých dietok,“ veselohra vo 3. dejstvách. Napísal Fr. *Urbánek*. Cena 20 hal.
- Divadelné hry. Sošit III.** „Križ pod lipami.“ Obraz zo života so spevami (v notách) vo 3. dejstvách. Napísal Fr. *Urbánek*. Cena 70 hal.
- Divadelné hry. Sošit IV.** „Ježišov stromček.“ Obraz zo života so spevami vo 3. dejstvách s premenou. Napísal Fr. *Urbánek*. Cena 30 hal.
- Divadelné hry. Sošit V.** „Zlaté srdce alebo Obeta detinskej lásky.“ Obraz z detského života so spevami v 3. dejstvách s premenou od Fr. *Urbánka*. Cena 30 hal.

